

Konsultacje projektu zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji dla miasta Zielona Góra na lata 2016-2022

Wyniki przeprowadzonych
ankiet i wywiadów

Informacja podsumowująca spotkania konsultacyjne

2018

SPIS TREŚCI

Wnioski	2
BADANIA ANKIETOWE	4
Podstawowe informacje.....	5
Ocena Gminnego Programu Rewitalizacji dla miasta Zielona Góra na lata 2016-2020.....	9
Wygrani i przegrani rewitalizacji	9
Ocena konkretnych działań rewitalizacyjnych	10
Działania poprawiające jakość życia w wymiarze społecznym i gospodarczym.....	10
Działania poprawiające jakość życia w wymiarze środowiskowym	11
Działania poprawiające jakość życia w wymiarze infrastrukturalno-przestrzennym.....	12
Chęć uczestnictwa w planowanych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych	13
Ocena możliwości realizacji celów i głównych kierunków działań na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców.....	14
Jakich działań brakuje?	17
Badania jakościowe – wywiady IDI	18
Wywiady z mieszkańcami.....	19
Uwagi ogólne do projektu Gminnego Programu Rewitalizacji dla miasta Zielona Góra na lata 2016-2020.....	19
Opinia o planowanych kierunkach działań	21
Wymiar społeczno – gospodarczy	21
Wymiar środowiskowy	23
Wymiar infrastrukturalno-przestrzenny	25
Wywiady z przedstawicielami instytucji i organizacji społecznych.....	27
Uwagi ogólne	27
Poprawa życia społeczno-gospodarczego	29
POPRAWA jakości zamieszkania	32
POPRAWA jakości otoczenia	33
Informacja podsumowująca spotkania konsultacyjne	36

WNIOSKI

---

1. Wybrane obszary działania i plany przedsięwzięć w obszarze rewitalizacji są w większości akceptowane i uznawane za właściwe.
2. Prowadzone w ramach konsultacji badania wskazują na niski i niewystarczający poziom zorientowania mieszkańców w kwestiach związanych z rewitalizacją, możliwościami realizacji zadań w określonych wymiarach oraz zasadami ich finansowania.
3. Ponadto w trakcie przeprowadzonych ankiet i wywiadów pojawiały się głosy poruszające pewne wątpliwości:
  - A) Planowane działania są postrzegane jako elementy sprzyjające poprawie jakości życia mieszkańców miasta, chociaż w najmniejszym stopniu dotyczy to zadań z zakresu aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych. Poprawa życia społecznego i gospodarczego i planowane w tej sferze kierunki działań rewitalizacyjnych są oceniane pozytywnie. Być może niektóre akcenty powinny być rozłożone inaczej np. większą uwagę powinno się poświęcić zapobieganiu wykluczenia społecznego ze względu na ubóstwo a nie tylko na walkę z bezrobociem, które obecnie w Zielonej Górze jest minimalne. Te dwa aspekty nie zawsze się łączą, problemy ubóstwa dotyczą także osoby aktywne zawodowo. Najpilniejszą potrzebą jest poprawa złych warunków mieszkaniowych rodzin, których nie stać na remonty. Zwykle remontu wymaga budynek i jego bezpośrednie otoczenie (podwórko), co daje możliwość tworzenia przestrzeni do prowadzenia działań z zakresu rewitalizacji społecznej.
  - B) W ramach planowanych działań zdaniem badanych całkowicie pominięte są osoby niepełnosprawne i ich problemy. W programie powinny się znaleźć jakieś rozwiązania na rzecz poprawy jakości życia takich osób.
  - C) Wątpliwości budzi podział środków na poszczególne przedsięwzięcia. Wyraża się to przede wszystkim brakiem zrozumienia dla przeznaczenia największych środków finansowych na poprawę jakości otoczenia, a głównie na rewitalizację obszarów istniejących parków, a w zdecydowanie mniejszym stopniu kierowanie ich na działania socjalne, integrujące, aktywizujące społeczność lokalną.
  - D) Według niektórych osób nieznaną są zasady ubiegania się o środki, które będą wydawane w ramach rewitalizacji. Organizacje, fundacje, instytucje muszą znać jasne reguły uczestniczenia w zadaniach rewitalizacyjnych i ubiegania się o środki na nie.
  - E) Głównymi kryteriami prowadzenia działań związanych z poprawą jakości zamieszkania i jakości otoczenia powinien być ich związek z oczekiwanymi efektami społecznymi (wychodzenie z ubóstwa, integracja społeczna, aktywizacja zawodowa, budowa tożsamości miejskiej, itp.).
  - F) W projekcie GPR nie ma działań innowacyjnych i oryginalnych – większość projektów jest już realizowana w innych miastach, albo była proponowana w innego typu dokumentach;
  - G) Program rewitalizacji powinien uwzględniać zielonogórskie tradycje winiarskie. W szeregu działaniach można w większym stopniu odwoływać się do tych tradycji. W rewitalizowanych terenach zielonych powinno się odtwarzać historyczne nasadzenia, w centrum miasta otwierać tradycyjne piwnice winiarskie, tworzyć miejski szlak winny. Wszystkie te działania przyczynia się do rozwoju małego biznesu i budowania silnej identyfikacji miejskiej.

- H) Remonty zabytkowych kamienic nie powinny tylko przywracać ich historycznego wyglądu (elewacje) ale przede wszystkim poprawiać standard i warunki zamieszkania. Przy okazji tworzyć miejsca w których prowadzona może być działalność biznesowa i społeczna.
  - I) Termomodernizacja i wymiana starych pieców powinna być priorytetem wszędzie tak, gdzie prowadzi do poprawy jakości środowiska i ogranicza emisję szkodliwych dla zdrowia substancji.
  - J) Tereny zielone w mieście są niezbędne do prawidłowego funkcjonowania mieszkańców. Poprawiają jakość powietrza, odbierają nadmierne opady, mogą być miejscami odpoczynku i rekreacji. Wszyscy powinni mieć do nich jednakowy dostęp. Działania rewitalizacyjne koncentrując się na naprawie istniejących terenów zielonych, nie proponują tworzenia nowych w miejscach, gdzie ich brakuje. Ponadto oprócz zmiany materialnych elementów terenów zielonych (infrastruktury, nasadzeń, itp.) zbyt mało miejsca w GPR poświęca się ich ożywieniu społecznemu – przygotowaniu oferty i animowaniu na ich terenach różnych działań społecznych, artystycznych, rekreacyjnych, zdrowotnych, itp.
4. Najbardziej oczekiwanym sposobem dopracowywania zadań i ustalaniem ich ostatecznych kształtów jest model partycypacyjny. Tylko rzeczywiste a nie pozorne włączenie różnych interesariuszy (mieszkańców, organizacji, stowarzyszeń, biznesu) daje gwarancje na powodzenie GPR.
  5. Konsultacje jednoznacznie wskazały na oczekiwania strony społecznej, związane z partycypacyjnym charakterem prowadzenia działań rewitalizacyjnych. Oczekuje się większego udziału mieszkańców, stowarzyszeń i organizacji społecznych na każdym etapie realizacji projektów rewitalizacyjnych – diagnoza potrzeb, uszczegółowienie planów i zadań, ich realizacja. Dodatkowo główne cele rewitalizacji muszą wynikać z przesłanek społecznych (nagromadzenia problemów społecznych na jakimś obszarze).
  6. Zdaniem uczestników konsultacji planowane przedsięwzięcia wymagają dopracowania szczegółów i musi się to odbywać z zaangażowaniem mieszkańców i partnerów społecznych. Narzucenie gotowych rozwiązań bez pochylenia się nad rzeczywistymi potrzebami może dać tylko krótkotrwały efekt, a w rewitalizacji chodzi o trwałe zmiany mentalne prowadzące do lepszego radzenia sobie z problemami w przyszłości tak na poziomie indywidualnym jak i społeczności lokalnych.

BADANIA ANKIETOWE

PODSTAWOWE INFORMACJE

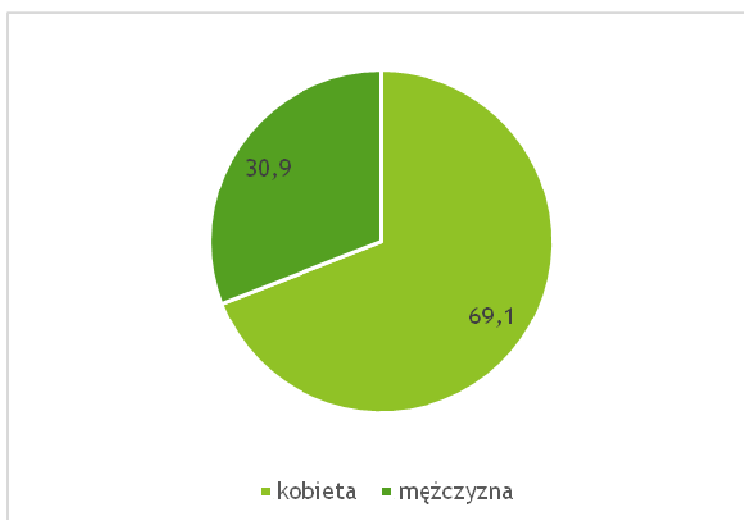
Rewitalizacja to złożony proces, który w swym założeniu pozytywnie wpływa na wiele aspektów funkcjonowania miasta, jak również podnosi ogólnie rozumianą jakość życia mieszkańców danego obszaru. Przeprowadzona diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i środowiskowej dla miasta Zielona Góra pozwoliła na określenie problemów, zwalniających proces rozwoju miasta oraz negatywnie wpływających na jakość życia jego mieszkańców. Zaplanowane projekty w ramach rewitalizacji społecznej mają pomóc w rozwiązaniu tych problemów. Zintegrowany proces rewitalizacji powinien być prowadzony w dialogu z lokalną społecznością, a jednym z jego elementów są konsultacje społeczne.

W lutym 2018 roku odbyły się konsultacje społeczne dot. zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji dla miasta Zielona Góra na lata 2016-2022. Jedną z podstawowych form zbierania opinii dotyczących planowanych działań było badanie ankietowe. Zainteresowane osoby mogły podzielić się swoimi opiniami na temat projektu GPR ogólnie, ale także o poszczególnych działaniach. Badanie ankietowe realizowane było w dwóch formach – tradycyjnej papierowej oraz elektronicznej. Badanie w formie tradycyjnej polegało na wypełnieniu papierowej ankiety i wrzuceniu jej do jednej z urn znajdujących się w ważnych punktach miasta – Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece im. K.C. Norwida, Centrum Rekreacyjno-Sportowym oraz w Urzędzie Miasta Zielona Góra. Badanie w formie elektronicznej realizowane było z wykorzystaniem formularza ankiety elektronicznej, dostępnego w serwisie internetowym urzędu miasta. Obydwie wersje ankiety były tożsame.

W badaniu ankietowym w formie elektronicznej udział wzięło 29 mieszkańców miasta, w formie papierowej natomiast 331 osób. Łącznie w ankietowej formie konsultacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Zielona Góra na lata 2016-2020 udział wzięło 360 osób.

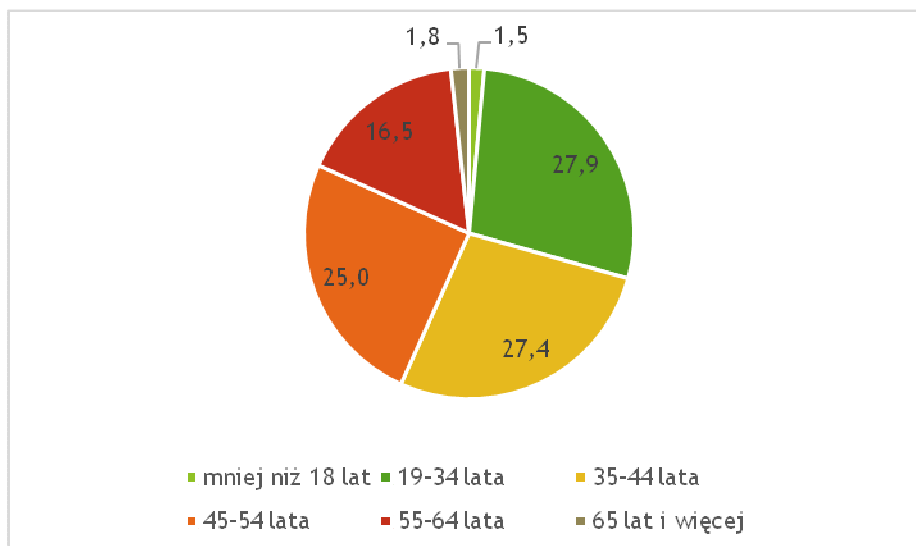
Przeważająca liczba osób wyrażająca swoje opinie w badaniu to kobiety (69%).

WYKRES 1. PŁEĆ BADANYCH (%)

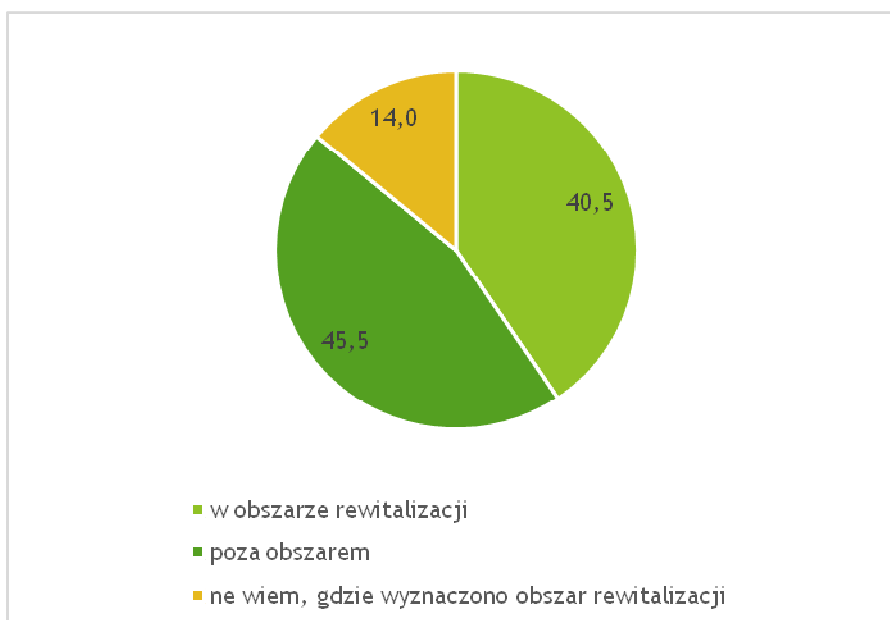
Struktura osób biorących udział w konsultacjach jest zróżnicowana. W badaniu ankietowym wzięło udział najmniej osób najmłodszych (do 18 roku życia) i najstarszych (po 55 roku życia, a szczególnie po 65 roku życia). Pozostałe kategorie wiekowe były reprezentowane w badaniu w podobnym stopniu.

WYKRES 2. WIEK BADANYCH (%)

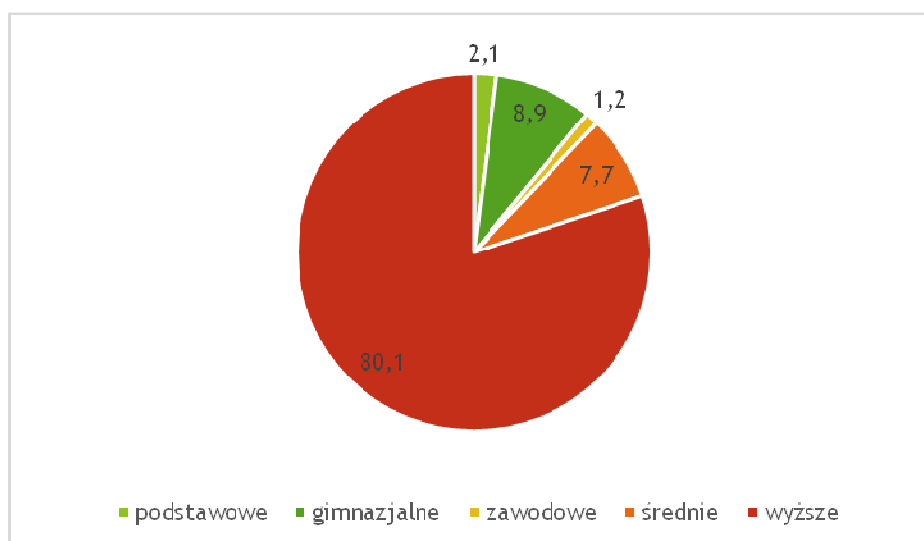
Ze względu na miejsce zamieszkania struktura badanych także jest zróżnicowana – większość stanowią mieszkańcy ulic wyłączonych z granic obszaru rewitalizacji, 40% to mieszkańcy ulic z obszaru rewitalizacji. Część mieszkańców nie potrafi wskazać granic obszaru rewitalizacji.

WYKRES 3. MIEJSCE ZAMIESZKANIA (%)

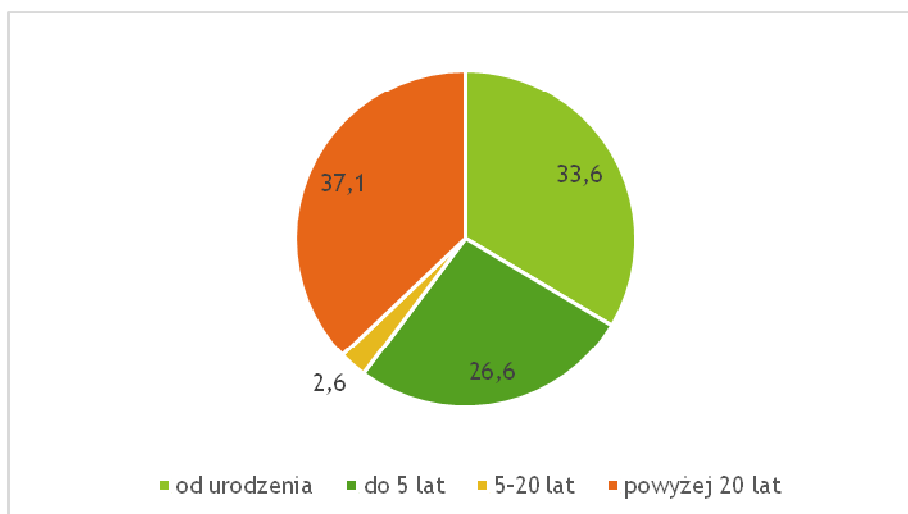
Zdecydowana większość osób uczestniczących w konsultacjach dotyczących GPR to osoby z wykształceniem wyższym.

WYKRES 4. WYKSZTAŁCENIE BADANYCH (%)

Uczestnicy ankiety w formie konsultacji społecznych dotyczących aktualizacji GPR to dłużej mieszkający mieszkańcy miasta – ponad 70% badanych deklaruje, że w Zielonej Górze mieszkają już ponad 20 lat (w tym połowa to urodzeni Zielonogórzanie). Co czwarty badany deklaruje, że w mieście mieszka od niespełna 5 lat. Szczegółowy rozkład wskazań badanych został przedstawiony na wykresie 5.

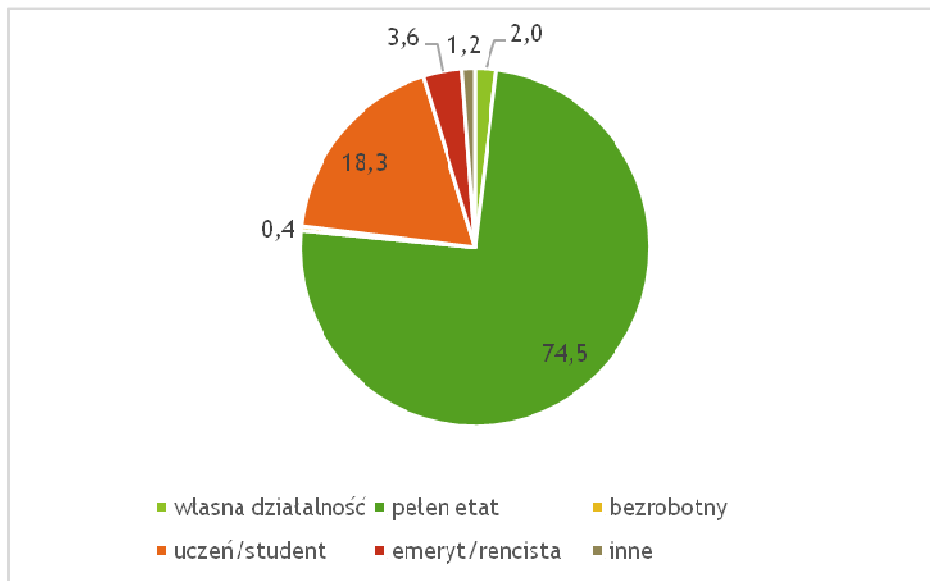
WYKRES 5. DŁUGOŚĆ ZAMIESZKIWANIA W ZIELONEJ GÓRZE (%)

Pod względem sytuacji zawodowej zdecydowana większość osób biorących udział w badaniu to osoby zatrudnione w pełnym wymiarze godzin. W badaniu wzięli udział także uczniowie zielonogórskich szkół, studenci, właściciele firm oraz emeryci i renciści.

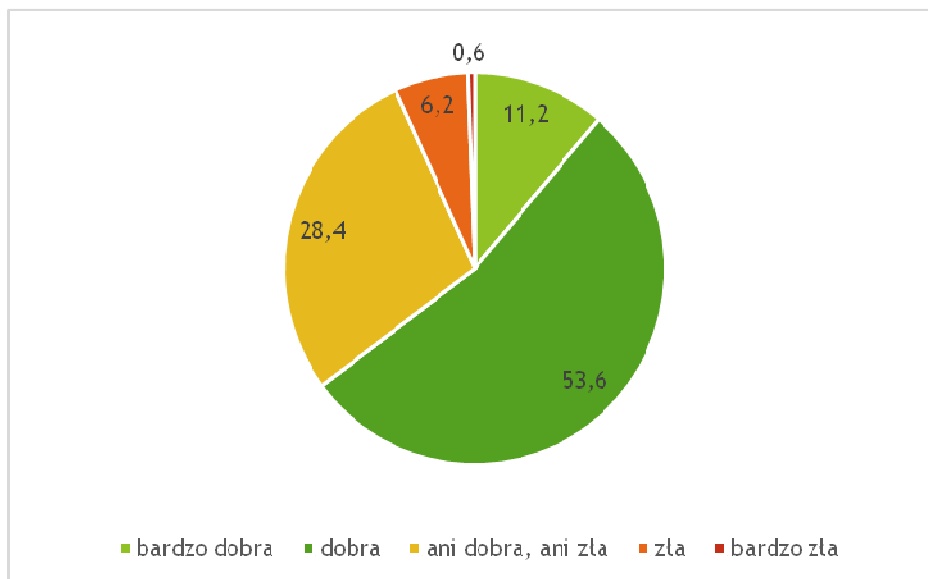
WYKRES 6. SYTUACJA ZAWODOWA BADANYCH OSÓB (%)

OCENA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA MIASTA ZIELONA GÓRA NA LATA 2016-2020

Dokonując ogólnej oceny programu i zawartych w nim działań na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców miasta ponad połowa badanych uznaje projekt GPR za dobry. Co trzeci badany ocenia go w kategoriach średnich – ani jako dobry, ani zły. Jako zły przedstawiony projekt ocenia niespełna 7% badanych.

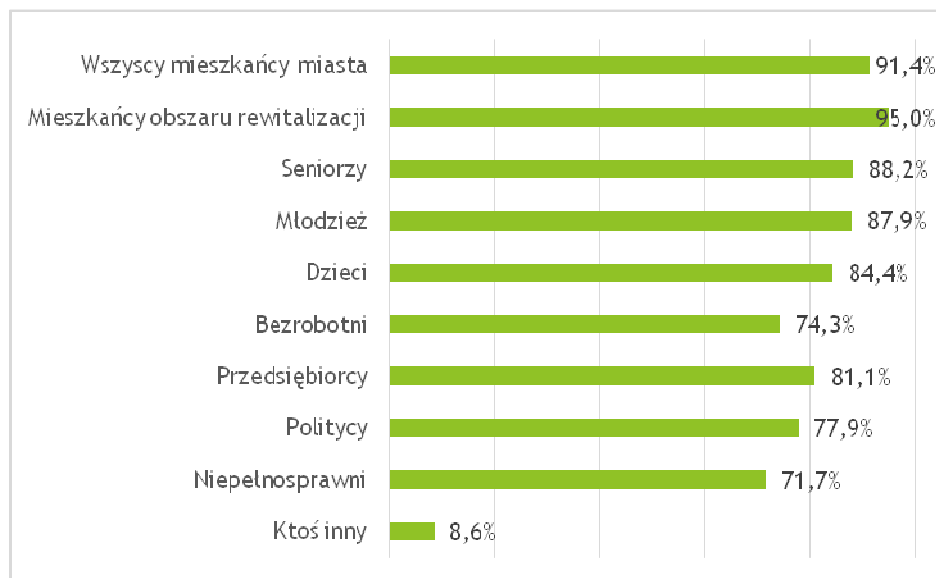
WYKRES 7. OGÓLNA OCENA PRZEDSTAWIONEGO PROJEKTU (%)

WYGRANI I PRZEGRANI REWITALIZACJI

Określając kategorie głównych beneficjentów projektu rewitalizacji dla miasta Zielona Góra wszystkie kategorie mieszkańców uzyskały wysoką częstotliwość wskazań od badanych. Badani najczęściej odwołują się jednak do mieszkańców obszaru rewitalizacji i ogólnie traktowanych wszystkich mieszkańców miasta. Na realizacji planowanych przedsięwzięciach zdaniem badanych zyskają w dużym stopniu także seniorzy, młodzież i dzieci. W kategorii innych podmiotów, w swobodnych wypowiedziach badanych, pojawiło się odwołanie do turystów i osób odwiedzających miasto.

WYKRES 8. KTO ZYSKA NA REALIZACJI DZIAŁAŃ ZAWARTYCH W PROJEKCIE GPR? (%)

OCENA KONKRETYCH DZIAŁAŃ REWITALIZACYJNYCH

Głównym celem realizacji programu rewitalizacji jest wyprowadzenie wyznaczonego obszaru miasta ze stanu kryzysowego poprzez zredukowanie skali, bądź całkowitą eliminację zjawisk, które spowodowały jego degradację. Rewitalizacja obejmuje przeobrażenie zdegradowanych terenów w trzech głównych wymiarach:

- społeczno-gospodarczym → działania włączające kategorie osób pozostające dotąd w trudnej sytuacji – szczególnie osoby starsze, ale także dzieci i młodzież oraz tworzenie przestrzeni dla integracji międzypokoleniowej, poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, rozpowszechnianie aktywności gospodarczej, stymulowanie przedsiębiorczości.
- środowiskowym – zarówno w odniesieniu do otoczenia zamieszkania, jak i jakości środowiska, poprzez m.in. zachowanie dziedzictwa kulturowego przez remonty, modernizację i konserwacje zabytkowych obiektów i przestrzeni publicznej oraz poprawa środowiska naturalnego.
- infrastrukturalno - przestrzennym → związanym z działaniami poprawiającymi funkcjonalność ważnym przestrzeni miasta.

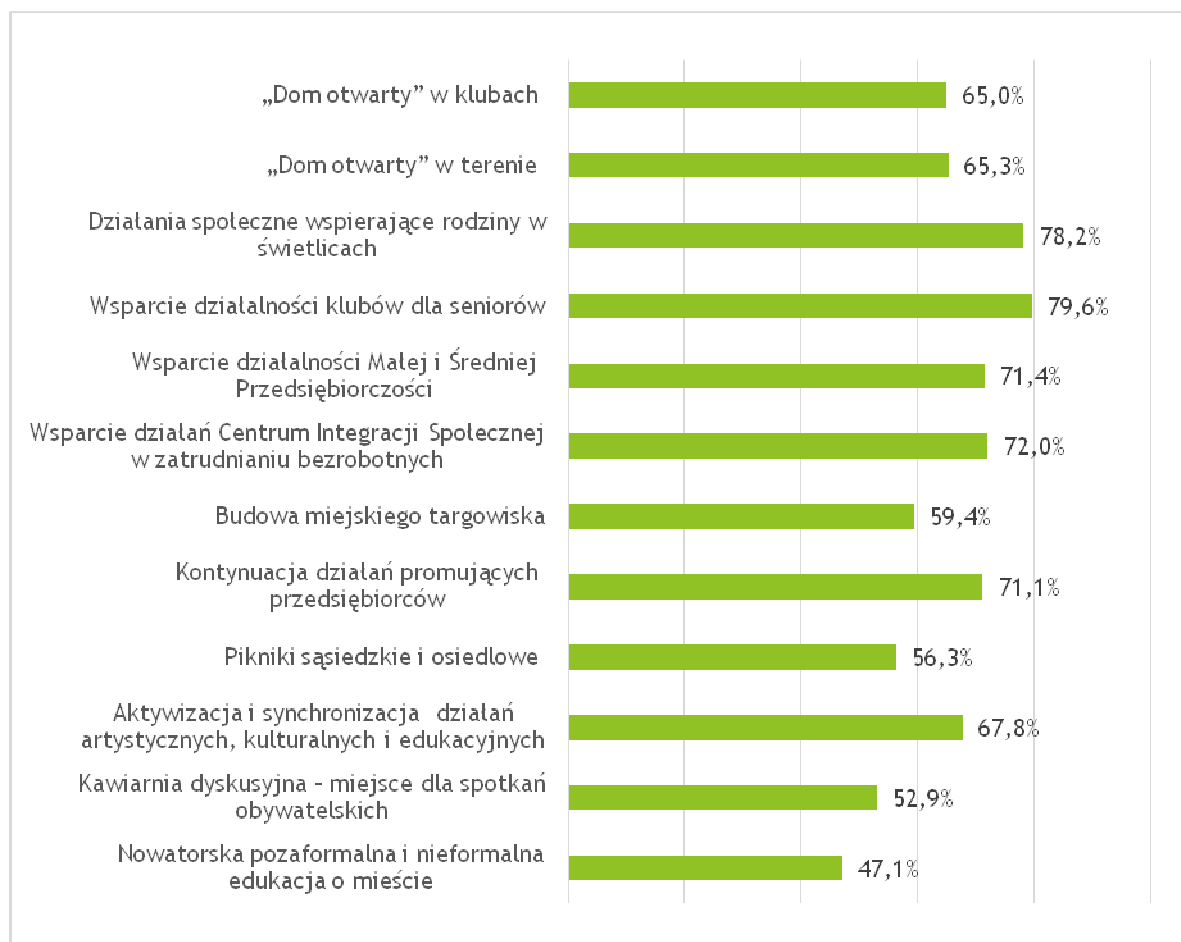
W projekcie GPR zaplanowano 32 działania, które zostały tak ukierunkowane, aby dopełniać się tematycznie we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcyjnym, technicznym, środowiskowym), a rezultaty podejmowanych przedsięwzięć powinny wejść ze sobą w pozytywną synergię.

DZIAŁANIA POPRAWIAJĄCE JAKOŚĆ ŻYCIA W WYMIARZE SPOŁECZNYM I GOSPODARCZYM

Wykluczenie społeczne dotyczy całych zbiorowości, które w różny sposób znalazły się na marginesie życia politycznego, ekonomicznego, kulturalnego czy wręcz obywatelskiego – szczególnie osób starszych, samotnych, dzieci i młodzieży oraz bezrobotnych. Dla eliminacji niekorzystnych zjawisk i procesów w tym zakresie zaplanowano szereg sprzężonych działań.

Oceniając trafność i użyteczność działań zaplanowanych w perspektywie włączenia społecznego i zapobiegania wykluczeniu określonych kategorii społecznych najlepsze oceny w opiniach wyrażonych przez mieszkańców uzyskały działania wspierające działalność klubów dla seniorów oraz wsparcie rodziny w ramach funkcjonowania świetlic integracyjnych. Wysoki odsetek opinii pozytywnych uzyskały także działania dotyczące pobudzania przedsiębiorczości w ramach wspierania zatrudniania osób w trudnej sytuacji na rynku pracy oraz kontynuacja działań promujących przedsiębiorców (w ramach akcji „Kart Zgranej Rodziny”, „Karty Zielonogórczan 50+”, oraz „Karty młodych”). Najmniej pozytywnych opinii uzyskały działania dotyczące pozaformalnej i nieformalnej edukacji o mieście. Szczegółowy rozkład pozytywnych opinii dotyczących działań zaprojektowanych w ramach GPR został przedstawiony na wykresie 8.

WYKRES 9. ODSETEK POZYTYWNYCH OPINII NA TEMAT PLANOWANYCH DZIAŁAŃ W WYMIARZE SPOŁECZNYM I GOSPODARCZYM (%)

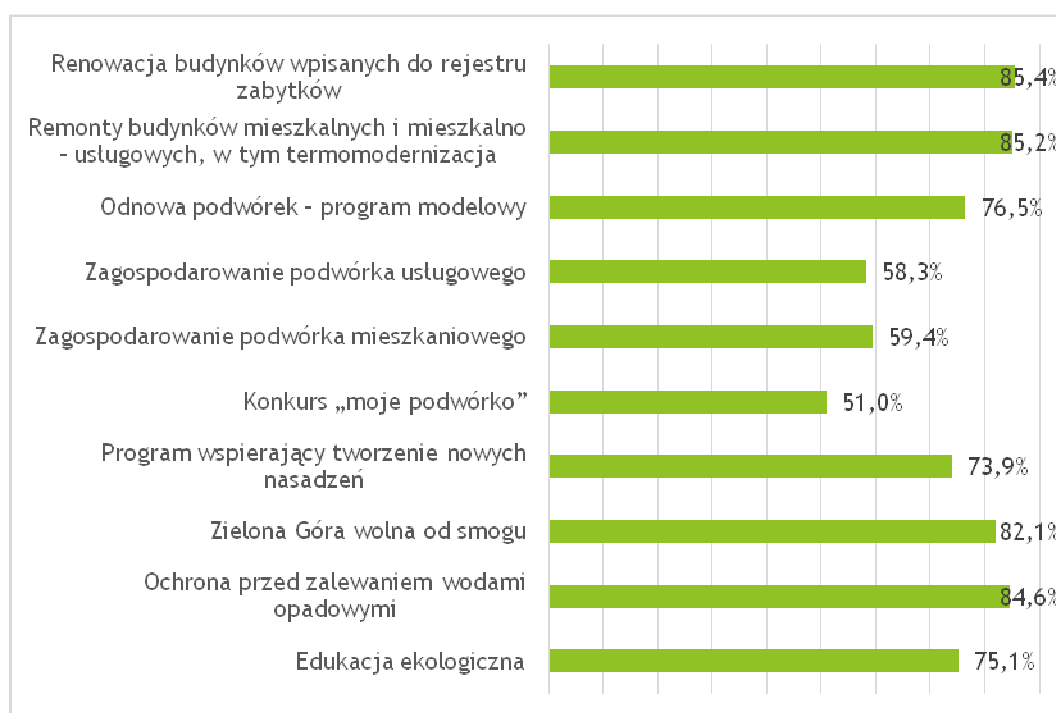
DZIAŁANIA POPRAWIAJĄCE JAKOŚĆ ŻYCIA W WYMIARZE ŚRODOWISKOWYM

Powszechnie rewitalizacja kojarzy się z działaniami infrastrukturalnymi, odnowieniem kamienic i innych przestrzeni publicznych, które stanowią przestrzenny aspekt rewitalizacji. Rewitalizacja to jednak nie tylko przebudowa lub adaptacja budynków, ale przede wszystkim rozwiązywanie problemów społecznych, także tych związanych z polepszeniem stanu

środowiska naturalnego, w tym likwidacją zanieczyszczeń i emisji. Duże znaczenie ma także dbałość o najbliższe otoczenie mieszkańców.

Oceniając działania z zakresu poprawy jakości infrastruktury mieszkaniowej i środowiska badane osoby za najbardziej trafne i potrzebne uznały działania renowacyjne budynków wpisanych do rejestru zabytków i wymagających poprawy ich użyteczności (termomodernizacja). Wysoki odsetek pozytywnych opinii wyrażono także oceniając zadania związane z ochroną miasta przed wodami opadowymi i walką ze smogiem. Stosunkowo niskie wskazania w ocenie przydatności uzyskały działania dotyczące rewitalizacji podwórek mieszkaniowych oraz usługowych.

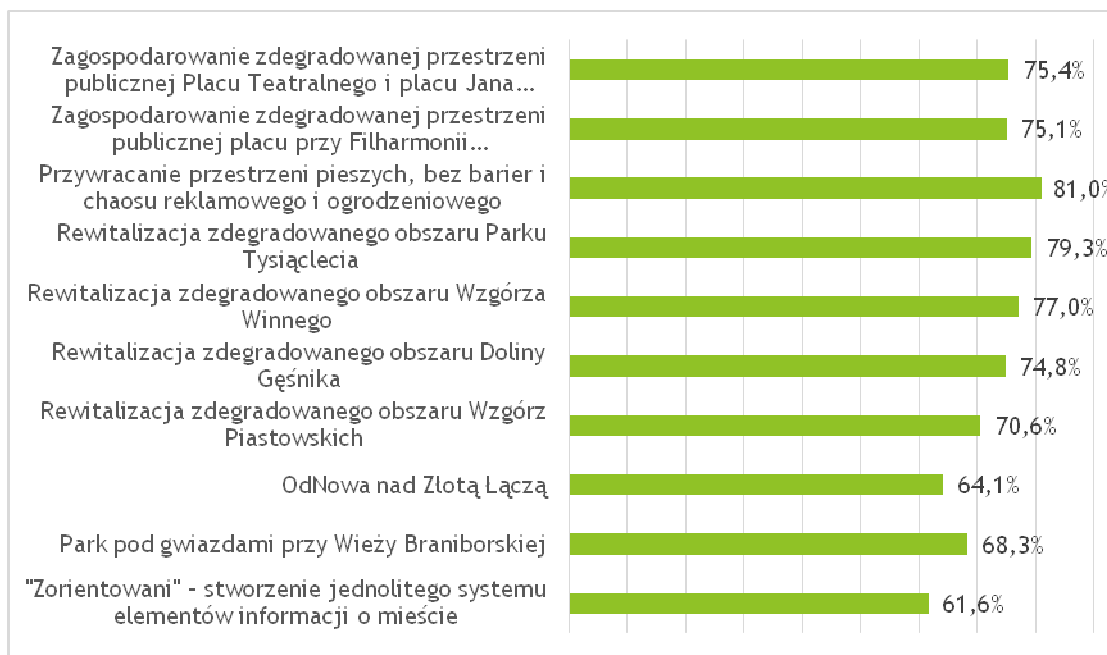
WYKRES 10. ODSETEK POZYTYWNYCH OPINII NA TEMAT PLANOWANYCH DZIAŁAŃ W WYMIARZE ŚRODOWISKOWYM (%)

DZIAŁANIA POPRAWIAJĄCE JAKOŚĆ ŻYCIA W WYMIARZE INFRASTRUKTURALNO-PRZESTRZENNYM

Intencją podejmowanych w rewitalizacji działań jest często poszukiwanie nowych funkcji społeczno-gospodarczych zdegradowanych obiektów i terenów. Dokonuje się tego przez: remonty, podniesienie standardu przestrzeni publicznych, zagospodarowanie i modernizację terenów zieleni, poprawę dostępności komunikacyjnej rewitalizowanego obszaru. Tego typu działania dotyczą wymiaru głównie infrastrukturalno-przestrzennego, a ich celem jest zasadnicza zmiana relacji przestrzenno-społecznych w częściach miasta, które mogą służyć wszystkim mieszkańcom. Przebudowa struktury lub tkanki miejskiej była i jest stałym elementem rozwoju miasta, związanym z wychodzeniem naprzeciw ewolucji potrzeb. Oceniając działania w zakresie poprawy jakości życia w wymiarze infrastrukturalnym i przestrzennym w najważniejszych przestrzeniach w mieście badani najlepiej oceniają zadanie związane z przywracaniem przestrzeni pieszych, bez barier i chaosu ogrodzeniowego i reklamowego.

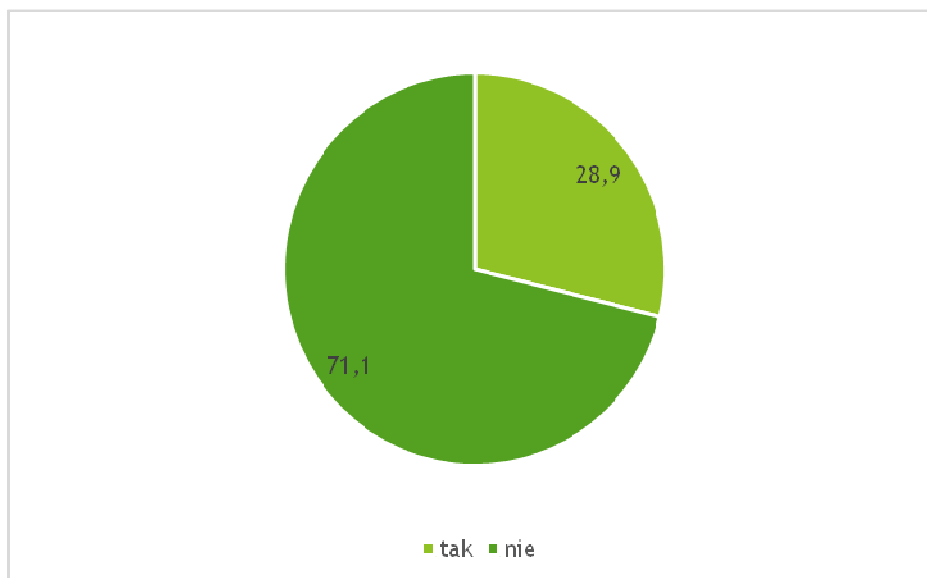
WYKRES 11. ODSETEK POZYTYWNYCH OPINII NA TEMAT PLANOWANYCH DZIAŁAŃ W WYMIARZE INFRASTRUKTURALNYM (%)

CHĘĆ UCZESTNICTWA W PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘCIACH REWITALIZACYJNYCH

Udział społeczny w procesie rewitalizacji jest niezbędny. Użytkownicy przestrzeni muszą mieć prawo do wypowiedzenia się na temat swoich oczekiwań i potrzeb, muszą mieć możliwość uczestniczenia w projektowaniu przestrzeni „swojej egzystencji”. Zaangażowanie społeczne jest niezbędne w tworzeniu przywiązania do miejsca, budowaniu jego tożsamości. Mając na uwadze fakt, że skuteczna rewitalizacja społeczna powinna angażować mieszkańców badanych poproszono o wyrażenie opinii dotyczących chęci uczestnictwa w planowanych działaniach i wskazaniu tych działań. Jedna trzecia uczestników ankietowej formy konsultacji zadeklarowała swoje zainteresowanie włączeniem się w realizację planowanych działań. Najczęściej badani wskazywali chęć uczestniczenia w działaniu dotyczącym tworzenia kawiarni dyskusyjnej, edukacji ekologicznej, rewitalizacji obszaru Parku Tysiąclecia, rewitalizacji obszaru Wzgórz Piastowskich i stworzeniu Parku pod Gwiazdami przy Wieży Braniborskiej.

WYKRES 12. DEKLARACJA UCZESTNICTWA W DZIAŁANIACH W RAMACH PROJEKTU GPR (%)

OCENA MOŻLIWOŚCI REALIZACJI CELÓW I GŁÓWNYCH KIERUNKÓW DZIAŁAŃ NA RZECZ POPRAWY JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

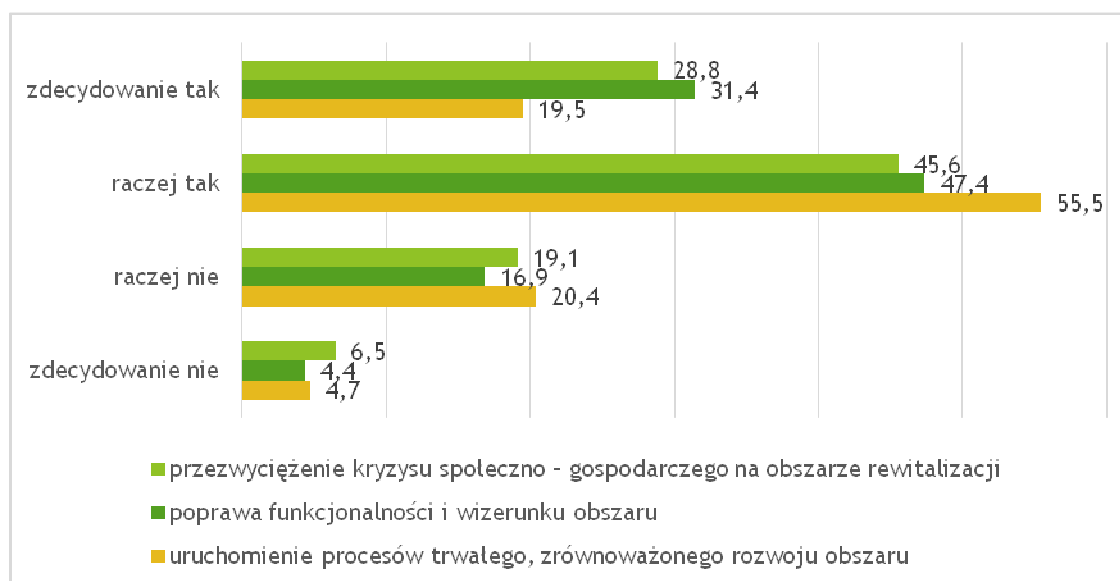

Głównymi celami rewitalizacji prowadzonej w Zielonej Górze jest:

- I) przezwyciężenie kryzysu społeczno - gospodarczego na obszarze rewitalizacji,
- II) poprawa funkcjonalności i wizerunku obszaru,
- III) uruchomienie procesów trwałego, zrównoważonego rozwoju obszaru.

Zdaniem mieszkańców w ramach realizacji zaplanowanych w projekcie GPR działań zostaną osiągnięte przede wszystkim cele związane z poprawą funkcjonalności i wizerunku obszaru rewitalizacji oraz przezwyciężenie kryzysu społeczno-gospodarczego na wyznaczonym obszarze rewitalizacji.

WYKRES 13. OCENA MOŻLIWOŚCI REALIZACJI CELÓW ZAPROJEKTOWANYCH W GPR (%)

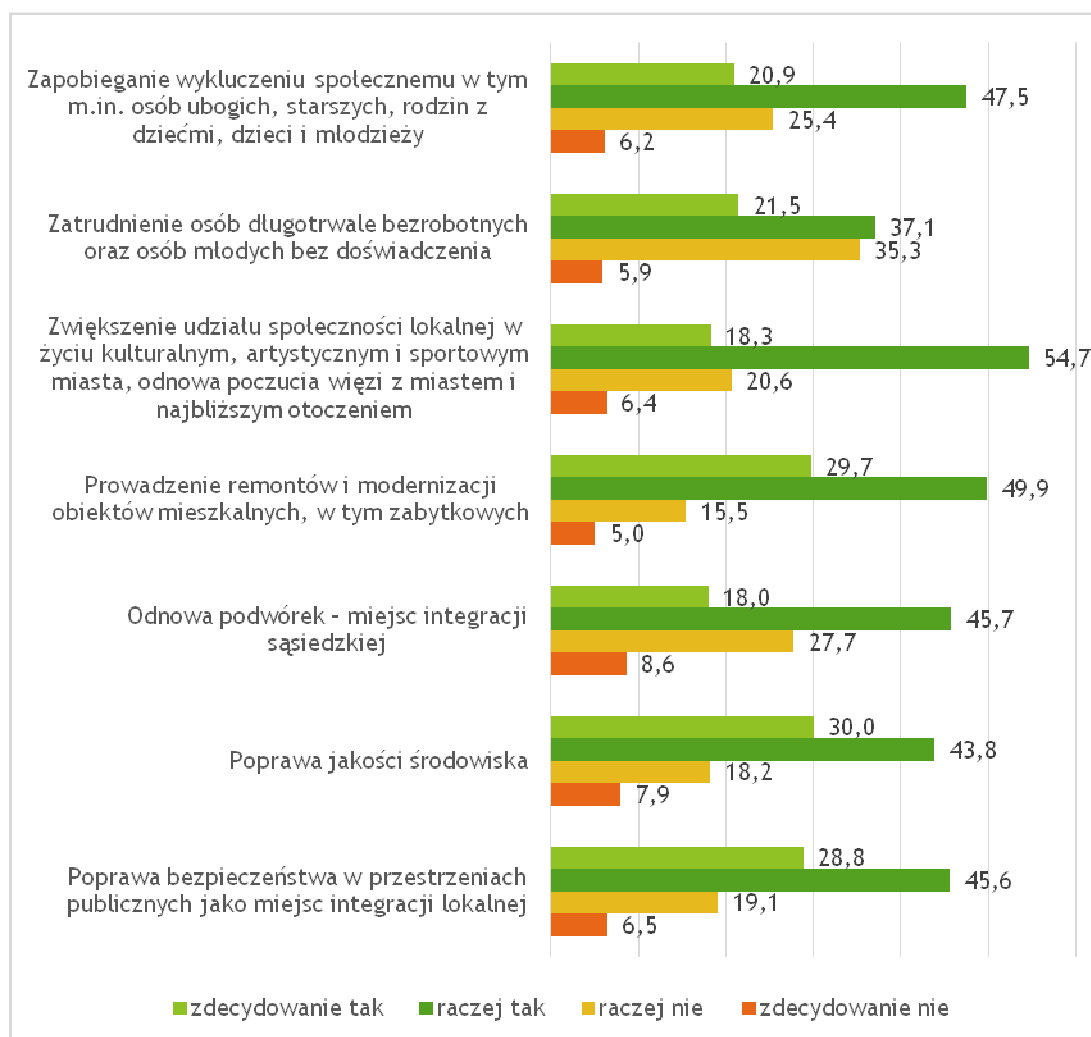

Dla osiągnięcia założonych celów GPR, z uwagi na wieloaspektowość procesu rewitalizacji, przyjęto siedem kierunków działań, które mają służyć eliminacji i ograniczeniu zdiagnozowanych zjawisk kryzysowych.

Wyrażając swoją opinię na temat kierunków planowanych w GPR działań pod kątem rzeczywistego rozwiązywania problemów mieszkańców miasta najlepiej oceniane jest prowadzenie remontów i modernizacji obiektów mieszkalnych, w tym zabytkowych oraz działania na rzecz poprawy środowiska.

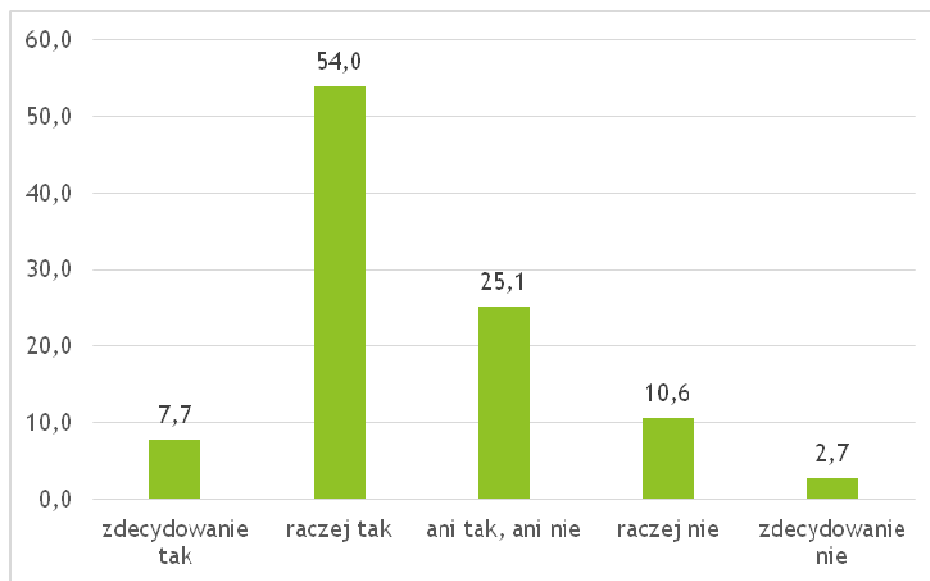

WYKRES 14. OCENA KIERUNKÓW PLANOWANYCH DZIAŁAŃ (%)

Wysoka jakość życia mieszkańców jest nadrzędnym celem rozwoju społeczno-gospodarczego zakreślonym w ramach projektu GPR. Jakość życia w ujęciu holistycznym jest kategorią wyrażającą stopień samorealizacji człowieka. W ujęciu zawężonym określa poziom zaspokojenia potrzeb mieszkańców przez konsumpcję dóbr materialnych (jakość typu „mieć” (dobrobytu)), jak również wyraża satysfakcję z różnych aspektów życia (jakość typu „być” (dobrostan)). Wśród wskaźników jakości życia najczęściej wymienia się dotyczące: bezpieczeństwa, stanu środowiska naturalnego, stopy życiowej mieszkańców, dostępności do usług i obiektów użyteczności publicznej. Planowane działania dotyczą właśnie tych obszarów. W opiniach badanych osób są one także wystarczające do poprawy jakości życia mieszkańców w Zielonej Górze. Takiego zdania jest 61,7% mieszkańców (z czego zaledwie 7,7% wyraża opinie skrajnie pozytywne).

WYKRES 15. OCENA PRZEDSIĘWZIĘĆ PLANOWANYCH W GPR DLA POPRAWY JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW (%)

JAKICH DZIAŁAŃ BRAKUJE?

W swobodnych wypowiedziach uczestnicy konsultacji społecznych wskazali także kilka innych działań, które w ich opiniach powinny zostać zrealizowane w ramach rewitalizacji społecznej, a których zabrakło w aktualizowanej wersji GPR. Są to:

- bezpieczeństwo i solidność wykonania czegokolwiek
- dla mnie najważniejszym elementem jest organizacja bezpiecznej drogi do szkoły dla dzieci, jest to bardzo niebezpieczne. Autokary nie mogą przewozić dzieci, które mieszkają w tym samym rejonie co szkoła.
- drogi utwardzone w gminie Nowe Miasto
- kapitalny remont amfiteatru, który jest wizytówką miasta.
- koszenie Osiedla Słonecznego
- miejsca parkingowe na osiedlach
- mieszkańcy powinni je wskazać, nie urzędnicy
- należy dbać o czystość w mieście. Zielona Góra stała się bardzo brudnym miastem, wręcz zapuszczonym, w ciągu roku zmienia się kilka raz nasadzenia a boczne ulice są brudne
- należy zagospodarować Dziką Ochłę
- nie ma działań na rzecz niepełnosprawnych
- ograniczenie ruchu samochodowego poprzez wysokie opłaty parkingowe i darmową komunikację miejską dla wszystkich mieszkańców.
- poprawa jakości dróg
- powstanie fabryk - nowa praca
- prosimy o zagospodarowanie Dzikiej Ochli, bo to jedyny zbiornik wodny i nie ma gdzie z dziećmi jechać
- przeczytajcie wreszcie dokumenty kierunkowe!
- realizacja projektu "ławka" kilka lat zbyt późno
- szybsza komunikacja, miejsca parkingowe
- więcej miejsc dziennego pobytu dla osób starszych
- więcej miejsc dziennego pobytu dla osób starszych, seniorów. Opieka i kontakt z innymi ludźmi.
- więcej parkingów
- zbudować nowe miasto
- zdecydowania i kategoryczna polityka chroniąca tereny zielone
- zintegrowanie planowanych prac

BADANIA JAKOŚCIOWE – WYWIADY IDI

WYWIADY Z MIESZKAŃCAMI

W ramach konsultacji społecznych zrealizowano 15 wywiadów pogłębionych z mieszkańcami miasta – zarówno zamieszkującymi w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji, jak i poza nim. Mieszkańców poproszono o wyrażenie opinii na temat całego projektu zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji dla miasta Zielona Góra na lata 2016-2022, oraz opinii o planowanych kierunkach działań i konkretnych zadaniach przewidzianych do realizacji.

Obszar rewitalizacji wyznaczony został w ramach pełnej diagnozy całego miasta i przyjęty uchwałą nr LX.816.2017 z dnia 5 grudnia 2017 r. Rady Miasta Zielona Góra w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Konsultowany dokument na swym najbardziej konkretnym poziomie odwołuje się do nowych wyzwań związanych z potrzebą zintensyfikowania działań na rzecz kompleksowej rewitalizacji tych obszarów w mieście, które pozostają w kryzysie oraz odbudowy ich zdolności do rozwoju.

19

UWAGI OGÓLNE DO PROJEKTU GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA MIASTA ZIELONA GÓRA NA LATA 2016-2020

- 1. Ogólnie poziom wiedzy na temat rewitalizacji i planowanych działań jest niewielki i niewystarczający. Badany mieszkańcom często trudno było formułować opinie odnośnie celowości czy kierunków planowanych działań, gdyż nie byli zorientowani w tej tematyce. Często opinie miały charakter zdroworozsądkowy i pozamerytoryczny.**
- 2. W opiniach badanych można odnaleźć elementy podkreślające istotne znaczenie działań o charakterze włączającym i tym samym redukującym stany kryzysowe w wielu wymiarach – nie tylko poprawę estetyki miasta w wymiarze infrastrukturalno-przestrzennym.**

„Przedstawiona, trzecia wersja wyraźnie nawiązuje do rozumienia procesów rewitalizacyjnych jako nakierowanych na redukcję lub usunięcie zdiagnozowanych dzięki GPR stanów kryzysowych środowiska społecznego w obszarze objętym programem. Biorąc pod uwagę „ukierunkowanie” analizy, stanowi to atut dokumentu. Odrębną, kwestię stanowić powinno pytanie, czy użyte do opracowania Załącznika wskaźniki uznać wystarczające do uznania poprawności GPRu jako kompleksowego dokumentu”

- 3. Projekt w całości jest traktowany jako swoisty patchwork – zadania są z wielu różnych wymiarów i porządków, więc trudno jest doszukiwać się sieci logicznych powiązań między nimi.**
- 4. W projekcie GPR zaplanowano zbyt wiele zadań – uwzględniają one zbyt wiele obszarów interwencji, co powoduje chaos i rozproszenie. Badani wskazują, że lepszym rozwiązaniem byłoby skupienie się na mniejszej liczbie problemów i dostosowanie do nich mniejszej liczby działań. Przy takiej, jak zapisana w projekcie ich liczbie, trudno jest kontrolować wzajemne powiązania między zadaniami i trudno będzie oczekiwać jednoznacznego rezultatu.**
- 5. Część planowanych zadań ma zbyt ogólnikowy charakter, brakuje określenia szczegółowych warunków ich realizacji – ot choćby określenia procedury określania beneficjentów, czy wyboru wykonawców.**

„Głównym zarzutem jest przyjęta przez Autorów GPRu zasada, by za beneficjentów proponowanych działań uznawać realizatorów planowanych działań w postaci niezdefiniowanych niestety instytucji, przykładowo stowarzyszeń i fundacji, bez uwzględnienia ich realnej podmiotowości, czy nawet specyfiki podejmowanych działań. Jest więc przydatne, by potencjalnych beneficjentów charakteryzować maksymalnie dokładnie, choćby przez wskazanie celów ich działania i zakładanych funkcji, co jedynie niekiedy pojawia się w Opinii (np. W odniesieniu do MOPS).”

„Innym z przejawów wspomnianej ogólnikowości jest nieprecyzyjność towarzysząca określaniu liczby realnych beneficjentów, widoczna w określaniu wskaźnika rezultatu jako liczby osób objętych działaniami. Takie sformułowanie pozostawia bowiem szeroką możliwość interpretacji, kogo realnie zalicza się do osób objętych działaniem? Czy chodzi tu jedynie o osoby zamieszkujące obszar rewitalizacji, bez względu na to, czy wyrażą one zgodę na uczestnictwo w działaniach, czy też takie, które podpisały deklarację uczestnictwa?”

„Nagminne posługiwanie się liczbą osób objętych działaniami jako wskaźnikiem rezultatu działania jest w mojej ocenie bardzo słabym wskaźnikiem. Samo objęcie działaniami nie musi się w żaden sposób wiązać z osiągnięciem zakładanych a przede wszystkim pozytywnych efektów działania”

„Można mówić także o niejasności sformułowań opisujących planowane działania. Przykładem tej tendencji jest „zwiększanie możliwości zatrudnienia” bez określenia, w jaki sposób cel ten ma być zrealizowany. Innymi przykładami ogólności na poziomie określania celów są „zwiększanie dostępu do zatrudnienia”, „zwiększanie motywacji do wejścia na rynek” itp. O ile zgodzić się należy, że wskazane cele są istotne, to towarzyszyć im powinno choćby skrótkowe określenie działań zmierzających do ich osiągnięcia.”

6. W opiniach osób, z którymi zrealizowane zostały wywiady pojawia się wątpliwość dotycząca aktywizacji mieszkańców. Działania wymagają intensyfikacji zaangażowania obywatelskiego, a pobudzenie tej aktywności może okazać się największym wyzwaniem. Same działania są oceniane jako sensowne i potrzebne, ale bez aktywności mieszkańców mogą okazać się niemożliwe w realizacji. Szczególnie jest to podkreślane przy zadaniach realizowanych na osiedlach, czy poza centralną częścią miasta.

„Przygotowanie wielu projektów o charakterze społecznym, artystycznym i umiejscawianie ich oraz kierowanie do osób, które chociażby z racji wieku i stanu zdrowia nie są nimi zainteresowane nie wydaje mi się rozsądną propozycją”.

„Jeśli zadania będą realizowane w formule konkursowej, to trudno już na tym etapie wspólnotom, albo grupom sąsiedzkim będzie się organizować. A kto za nich wie najlepiej, czego im na ich tych przysłowiowych podwórkach potrzeba. To trochę jak kłody pod nogi. Inicjatywy są fajne, ale co jeśli nie będzie komu ich realizować z sensem.”

„Jeśli działania dotyczą ich bezpośrednio to powinno być wystarczającą motywacją. Dalej to już chyba tylko gratyfikat finansowy byłby w stanie zachęcić do większego udziału.”

„W projektach rewitalizacyjnych należałoby przewidzieć środki na ułatwienie dotarcia na obszary rewitalizowane. Korzystanie z nich uzależnione jest bowiem od banalnych codziennych trudności związanych z poruszaniem się po mieście. Udział w projektach o charakterze społecznym zależy także od tego, czy osoby posiadające pod opieką osoby zależne (dzieci, rodziców, osoby niepełnosprawne) będą miały zapewnioną opiekę nad tymi osobami lub możliwość uczestniczenia w działaniach wraz z osobami zależnymi. Często to właśnie te osoby należałoby przede wszystkim włączyć w działania rewitalizacyjne, ponieważ, w przeciwieństwie do osób starszych czy długotrwale bezrobotnych, są potencjalnymi beneficjentami projektów.”

7. Inne wątpliwości są związane z planowanymi procedurami wyboru wykonawców przedsięwzięć planowanych w ramach rewitalizacji. Jest to związane z obawą o wyprowadzanie środków poza obszar miasta i regionu, a także procesem tworzenia podmiotów, których działalność będzie skoncentrowana tylko na zdobyciu środków dedykowanych planowanym działaniom, co nie zagwarantuje stabilności uzyskanych efektów. Celem tych

podmiotów będzie bowiem zdobywanie funduszy, a nie rzeczywiste rozwiązanie problemów.

8. Badani wskazują, że w projekcie GPR mało jest działań o charakterze innowacyjnym, a planowane przedsięwzięcia są pomysłami znanymi z innych miast, czy regionów.

„...defektem Załącznika jest w odniesieniu do planowanych zadań **brak ujęć innowacyjnych**, nowatorskich, tym samym zwiększających atrakcyjność planu, potencjalnie przyciągających uwagę zainteresowanych, w efekcie zwiększających ich motywację do uczestnictwa. Można odnieść wrażenie, że znaczna część proponowanych pomysłów powiela punkty stosowane wielokrotnie w ostatniej dekadzie w dotychczasowych programach. Taki stan pociąga za sobą zagrożenie niewystarczającą efektywnością planowanego GPRu.”

„...to wszystko jest fajne, ale znamy to już choćby z Niemiec. Niemcy to mają od dawna i tam się sprawdza, ale to nie znaczy, że sprawdzi się także tu.”

„Dla mnie to mieszanie w starym garze – wszystko to już gdzieś było, a tu widać, że ktoś na starych rozwiązaniach chce kasę zrobić”.

9. W programie dostrzegalna przez mieszkańców jest dysproporcja planowanych wydatków na zadania z poszczególnych kierunków. Zdaniem badanych w tej aktualizacji GPR zdecydowanie zbyt mało środków przeznaczono na działania społeczne, pozwalające zdobyć kompetencje miękkie i sprzyjających rewitalizacji w wymiarze społecznym.

„Na działania o charakterze społecznym przewidziano niewspółmiernie małe środki w stosunku do projektów restaurujących. Dodatkowo projektu społeczne opisane są w taki sposób, że trudno ustalić, w jaki sposób ocenić ich efektywność. Wydawanie setek tysięcy złotych na działania, na które składają się spotkania i dyskusje uważam za niefrasobliwe gospodarowanie pieniędzmi”

10. Wątpliwości budzi także uzasadnienie planowanych wydatków na poszczególne kategorie działań. Zdaniem badanych często są one przypadkowe i nie można dla nich znaleźć realnego uzasadnienia.

„Nieprecyzyjne oszacowanie kosztów zakładanych działań. Ujawnia to choćby opis Przedsięwzięcia 6.2. (ochrona przed zalewaniem wodami opadowymi), w założeniu dotyczącego obszaru miasta Zielona Góra i opartego na czterech kategoriach działań ogólnych w tym zakresie, w tym „wymiany i rozbudowy obecnego systemu wraz z powiększeniem możliwości przepływu”. Koszt przedsięwzięcia oszacowano na 10 mln zł, co (uwzględniając skalę i charakter prac) stanowi kwotę będącą zaledwie ułamkiem zaplanowanych działań. Doceniając rangę tego zadania, wskazane byłoby ograniczenie jego zakresu (przestrzenne lub zadaniowe), bądź urealnienie planowanych wydatków”

OPINIA O PLANOWANYCH KIERUNKACH DZIAŁAŃ

WYMIAR SPOŁECZNO – GOSPODARCZY

Ocena dotyczy planowanych kierunków działań, jak:

- A. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu w tym m.in. Osób ubogich, starszych, rodzin z dziećmi, dzieci i młodzieży

- B. Zatrudnienie osób długotrwale bezrobotnych oraz osób młodych bez doświadczenia
- C. Zwiększenie udziału społeczności lokalnej w życiu kulturalnym, artystycznym i sportowym miasta, odnowa poczucia więzi z miastem i najbliższym otoczeniem

- ➔ **Dobrze oceniane są działania wspierające sytuację seniorów i działania na rzecz rodzin. Badani uważają, że tego typu inicjatywy są potrzebne w mieście, gdyż dotąd kierowano wsparcie do osób ubogich i bezrobotnych, pomijając problemy związane ze starzeniem się społeczeństwa i niezaradnością rodzin.**
- ➔ **Kierowanie działań do osób bezrobotnych w trudnej sytuacji jest oceniane jako działanie pokrywające się z celowością wielu innych projektów realizowanych od lat. Mała sensowność takich działań w opiniach badanych jest wzmocniana tym, że zmieniła się charakterystyka rynku pracy i można mówić o przesunięciu w kierunku rynku pracownika, gdzie nie ma większych problemów ze znalezieniem pracy.**
- ➔ **Badani przypisują niewielką skuteczność planowanym działaniom dotyczącym pobudzania aktywności zawodowej i przedsiębiorczości**

„W miarę mi się te zadania podobają, są potrzebne, szczególnie że dają zajęcie osobom starszym. Ale nie umiem ocenić, czy to, że ktoś weźmie sobie udział w warsztatach kulinarnych poprawi jakość ich życia.”

„Kluby seniora są w porządku, żeby starsi ludzie stali się mniej wykluczeni. Chociaż ja uważam, że dużo zależy od samego człowieka i czy będzie chciał wyjść do ludzi i z tego skorzystać. Idea sama w sobie bardzo dobra, ale czy faktycznie pomoże starszym, to już oceniać trudno”.

„Faktycznie w mieście brakuje inicjatyw kierowanych do rodzin i dzieci, które nie mogą pozwolić sobie na płatne zajęcia i nie mają co ze sobą zrobić”.

„Wspieranie integracji pokoleń jest ważne, żeby uświadomić jedną i drugą stronę, że jest ta druga i warto zwracać na nią uwagę. Ludzie tak mogą sobie wzajemnie pomagać. Część dzieci już przecież nie ma dziadków, a dziadkowie nie raz mają problem z wnukami.”

„W tych wszystkich zadaniach te dla dzieci i seniorów są najbardziej wartościowe – dotąd pomijano te kategorie osób, a tak łatwo można im pomóc.”

„Niejeden starszy nie wie, co ze sobą zrobić. Dzieciaków też szkoda. A ludzie mają się jak aktywizować, spółdzielnia choćby nam to już robi, tylko godziny zajęć są nijakie.”

„Dobrze, gdy seniorzy nie będą się czuli zostawieni sami sobie i warto jest łączyć pokolenia. W telewizji już takie działania pokazują i wiadomo o co chodzi. Ja bym chciała, żeby takie elementy były szczególnie realizowane i u nas.”

„Takie kluby seniora to dziś bardzo ważne zadanie, ale strasznie mało pieniędzy jak na taki czas się na to zadanie przeznacza.”

„Pikniki sąsiedzkie pozwalają znajomościom się tworzyć, a to ważne. Pięknie to wszystko się nazywa”.

„Nie wiem, czy planowane działania są najpotrzebniejsze i faktycznie sprzyjać będą pobudzeniu przedsiębiorczości”.

„Jednym z najlepszych pomysłów wydaje mi się budowa targowiska miejskiego. Tego typu działania pozwalają na wielowymiarowe oddziaływanie zarówno na obszar rewitalizowany, jak również na pozostałe części miasta. Dają także szansę na realizacji zadań o charakterze społecznym i gospodarczym. Z definicji związane są z koniecznością włączenia wielu kategorii beneficjentów, z długofalowym oddziaływaniem na wiele aspektów definiowanych jako podlegające rewitalizacji.”

„Projekty dotyczące aktywizacji osób bezrobotnych uważam za najmniej trafione wśród wszystkich proponowanych projektów rewitalizacyjnych. Jest to wydawanie środków na zadania przewidziane na realizacji przez wyspecjalizowane instytucje, posiadające na ten cel środki. Dublowanie środków i działań tego typu uważam za marnotrawstwo.”

„Możliwość poprawy sytuacji na rynku pracy osób długotrwale bezrobotnych lub młodych w niewielkim stopniu powiązana jest z miejscem ich zamieszkania. Przeznaczanie 1 mln złotych na projekt dotyczący tych kwestii, a na który składają się enigmatyczne: „zwiększenie możliwości zatrudnienia”, „zwiększenie dostępu do zatrudnienia”, „wsparcie obejmujące doradztwo” oraz organizacja targów aktywnych form pomocy uważam za marnotrawienie

środków. Wsparcie inkubatorów przedsiębiorczości, chociaż bardzo istotne, nie jest powiązane w sposób oczywisty z terytorialnym określeniem obszarów zdegradowanych. „

„Kolejny projekt tego typu został oszacowany na 6 mln złotych. Sądzę, że najwięcej korzyści z tego typu działań odniosą podmioty oferujące szkolenia, kursy, warsztaty, a nie osoby, które w owych działaniach wezmą udział”

„Bezrobocia jako takiego nie ma w mieście już od lat – przygotowanie olejnych projektów za duże pieniądze w tym zakresie jest bez sensu, lepiej przeznaczyć te kwoty na inne działania, ot choćby na niedofinansowanych seniorów i dzieci”

„Czy realizacja działań zbliżonych do prac interwencyjnych faktycznie może poprawić sytuację na rynku pracy? Wątpię. Ludzie nie mają pracy jako specjaliści, dyrektorzy, a nie jako takiej. Planowane działania nie zmieniają tego”.

„Jak ktoś nie chce mieć pracy, to jej mieć nie będzie. Planowanie szkoleń i prac interwencyjnych nie zmieni wiele w tym zakresie”

„Włączanie do procesów rewitalizacji projektów nastawionych na włączanie bezrobotnych do rynku pracy wymaga lepszego opracowania wskaźników opisujących sytuację osób bezrobotnych. Powiązanie działań rewitalizacyjnych z miejscem zamieszkania tych osób nie musi się w żaden sposób przełożyć na zmianę ich sytuacji zawodowej.”

„Jeśli wskaźnikami poziomu zdegradowania obszaru jest liczba osób w wieku poprodukcyjnym oraz liczba osób korzystających z opieki mops, to planowanie tam działań aktywizujących w obszarze rynku pracy uważam za wysoce wątpliwe. Powiązanie działań rewitalizacyjnych skierowanych na poprawę sytuacji na rynku pracy poprzez powiązanie tej kwestii z przestrzennie określonymi obszarami rewitalizacji wydaje się chybionym pomysłem.”

„Bardzo istotne wydają się projekty ułatwiające prowadzenie działalności gospodarczej, zwłaszcza zakładanie firm i ułatwienia w codziennym funkcjonowaniu jednoosobowych firm.”

„Mamy już targowisko jedno i zdrowy targ na Ochli, po co budować kolejny? I będzie tylko problem, żeby wymyślić gdzie to ma powstać”

„Jak to jest, że dają tak mało wsparcia dla pikników sąsiedzkich. Co za to mamy zrobić? Jeszcze, że w grę wchodzi tyle lokalizacji”

„Kawiarnia dyskusyjna jako taki hyde park to fajny pomysł, ale nie sądzę, aby ludzie wykorzystali takie miejsce zgodnie z przeznaczeniem.”

„Dużo festynów, które będą w określonych miejscach a nie wszędzie i nigdzie są ważne. Dobrze, aby dużo kulturalnych wydarzeń było. I dobrze od małego dzieci o mieście uczyć”

„Bardziej wyeksponowana być powinna nauka o mieście, edukacja o mieście. Imprez kulturalnych jest aż nadto”

Czego brakuje w wykazie planowanych działań w analizowanym wymiarze?

„Brakuje działań uwzględniających potrzeby rodziców, zwłaszcza matek. Trudności w codziennym funkcjonowaniu takich osób mogą ograniczyć możliwość brania udziału w planowanych projektach i korzystania z ich efektów.”

„Nikt nie zwraca uwagi na modne na świecie „wyprzedaje garażowe”, a za to chce się tworzyć jakieś sztuczne przestrzenie.”

WYMIAR ŚRODOWISKOWY

Ocena dotyczy planowanych kierunków działań, jak:

- D. Prowadzenie remontów i modernizacji obiektów mieszkalnych, w tym zabytkowych
- E. Odnowa podwórek - miejsc integracji sąsiedzkiej
- F. Poprawa jakości środowiska

- Odnawianie i remonty kamienic są postrzegane jako ważne działanie o charakterze przede wszystkim wizerunkowym dla miasta. Mniejsza jest rola remontów dla poprawy funkcjonalności wskazanych miejsc tego typu interwencji dla samych mieszkańców.
- Badane osoby podkreślają rolę estetyki, zgodnie z zasadą, że „w ładnym mieście żyje się lepiej”, ale nie dostrzegają wpływu tego typu działań na zmniejszenie problemów społecznych dotyczących mieszkańców.
- Działania na rzecz poprawy jakości środowiska są oceniane jako bardzo ważne – szczególnie dotyczy to walki ze smogiem. Żadne ze wskazanych w tym aspekcie rozwiązań nie budzi zastrzeżeń i wątpliwości. Wątpliwości co do realnych możliwości wdrożenia planowanych rozwiązań wzbudza natomiast pomysł ochrony miasta przed zalewaniem wodami opadowymi. Sam cel działania jest traktowany jako słuszny i potrzebny, ale planowane rozwiązania są uznane za niedostateczne i niemożliwe technicznie do wykonania.
- Działania na rzecz odnowy podwórek mieszkaniowych i usługowych w mieście są uznane za pomysł ciekawy. Pojawiające się wątpliwości dotyczą możliwości implementacji rozwiązań na terenie tego miasta, uwzględniając kwestie własności nieruchomości oraz obaw przed szybką dewastacją.

„Najłatwiej będzie oczywiście zrealizować projekty restaurujące budynki, podwórka i inne przestrzenie. W tym przypadku wystarczy finansowe zabezpieczenie projektów i ewentualnie przekonanie mieszkańców o konieczności zrealizowania projektu. Nie wymaga to ich aktywności, w związku z tym nie musi się to, poza efektem wizualnym, przełożyć na poprawę społecznego funkcjonowania na obszarach rewitalizowanym.”

„Ja ogólnie jestem za tym, żeby w mieście ładnie było, ale czy to zmniejszy poziom wykluczenia, to nie. Bo jeden sąsiad będzie miał, a drugi nie i będzie to powodować pogłębianie się takiego stanu. Wyda się pieniądze i wskaźniki się wykaże, ale faktycznie to w niczym nie pomoże”.

„Miasto każdego roku dokłada do remontu kamienic zabytkowych, resztę dokłada wspólnota. Remonty poprawiają jakość życia. Lepiej się ludzie czują jak jest ładnie. Tylko czy to ma być z takiego programu?”

„Termomodernizacja jest ważna, na pewno poprawia funkcjonowanie ludzi, mogą ograniczyć wydatki, sprzyjają poprawie jakości środowiska. Ale dobrze, gdyby te remonty nie kończyły się na frontach kamienic tylko.”

„To prawda, że mamy takie kamienice, które straszą, człowiek boi się wejść. A z tyłu to już w ogóle nie wiadomo co ze sobą zrobić. A jak miasto daje coś to ludzie od razu mają do tego inny stosunek. To jest fajne, aby były takie mini galerie w tych podwórkach. Chociaż użyteczność tych podwórek dla mieszkańców będzie taka sobie – bo winka się nie napiją w miłych okolicznościach i grilla nie zrobią, bo nie wolno, bo miejsce publiczne.”

„Powinny takie fajne podwóreczka istnieć, ale ludzi należy nauczyć i zmobilizować do dbania, bo inaczej to nic nie da. Ot jak u nas na Krośnieńskiej są piękne „ogrodeczki” przy domach. Tylko obcy przychodzą i niszczą – to już tam widać, że trzeba ludzi nauczyć jak o to dbać.”

„Zakamareczki ożywią starówkę, jak we Wrocławiu, w Dreźnie. To ważniejsze niż wycinanie drzew, wtedy jest czysto, nikt nie chodzi i nie sika i pije, a może być i knajpka fajna, a to przyciągnie turystów. We Wrocławiu to takie piękne jest”.

„Dobrze oceniam pomysły na tworzenie ogrodów społecznych oraz miejsc, w których będzie możliwość zorganizowania wystaw lub handlu rękodziełem i produktami regionalnymi – zwłaszcza jeśli będzie to dotyczyło możliwości sprzedaży rękodzieła powstającego na terenach zdegradowanych.”

„Dobrze, że uwzględnia się środowisko, bo z tym smogiem w centrum miasta naprawdę trudno się funkcjonuje”.

„Straszny smog jest w śródmieściu, źle się czasami oddycha, nawet nocą ... , coś warto zrobić i dobrze, że się to planuje, ale boję się, że będzie kombinowanie co do kryteriów komu pomagać, a komu nie”.

„Trzy bańki przeznacza się na nasze zdrowie, a 6 na nigusów, to chyba mówi samo za siebie.”

„Zielona Góra ma problem z zalewaniem deszczami, ale moim zdaniem to zadanie nie powinno się wpisywać w cały taki projekt rewitalizacyjny. Chciałbym żeby to było zrobione, ale chyba nie tą drogą”.

„Nie ma takiej opcji, żeby zmienić system odwadniania miasta. Ktoś nie pomyślał wcześniej i zabetonował miasto. Nie ma skrawków zieleni, trawki i woda nie ma gdzie wsiąkać. Jak to niby zmienić? Zbiorniczki retencyjne i wymiana systemu niewiele da. Pomysł na załatwienie sprawy jest sam w sobie ok, ale to co tu wpisano to nieporozumienie. Grunty zabrano, wszędzie polbruk – i jak to niby zmienić?”

WYMIAR INFRASTRUKTURALNO-PRZESTRZENNY

Ocena dotyczy planowanych kierunków działań, jak:

G. Poprawa bezpieczeństwa w przestrzeniach publicznych jako miejsc integracji lokalnej

- ➔ **W opiniach mieszkańców dostrzegalny jest problem z określeniem, które elementy działań rewitalizacyjnych są planowane do finansowania w ramach GPR, a które z innych źródeł. Ma to związek z podjęciem wielu prac w mieście, w miejscach wskazanych jako problemowe w GPR.**
- ➔ **W wypowiedziach podkreślana jest troska o zmianę charakteru Wzgórz Piastowskich, poprzez pozbawienie ich naturalnego charakteru i zbyt dużą ingerencją w rozwiązania infrastrukturalne.**
- ➔ **W świadomości mieszkańców trudny do określenia i wyobrażenia sobie jest teren, którego dotyczy działanie OdNowa Złotej Łączy. Jednocześnie w opiniach mieszkańców podkreślane jest duże zainteresowanie tym działaniem i tym terenem, przypisując mu duży potencjał integrujący.**
- ➔ **W opiniach badanych przewija się problem ze zrozumieniem sensowności ingerencji w niektóre przestrzenie otwarte, tereny zieleni, biorąc pod uwagę szereg działań podejmowanych w tych przestrzeniach do tej pory.**
- ➔ **W ramach działania „Zorientowani” mieszkańcy wskazują na potrzebę zwrócenia uwagi na coś więcej niż tylko przyrodę. Kilkakrotnie wskazywano na potrzebę stworzenia aplikacji mobilnej, która prowadziłaby po różnego typu atrakcjach w mieście.**

„Część zadań jest już w trakcie realizacji i w tak zapisanej wersji projektu trudno się połapać, jaka część przedsięwzięć jest realizowana w ramach rewitalizacji, a jaka to inne działania”

„Dziwne jest to, że co kilka lat zmienia się wizja funkcjonalności przestrzeni w centrum miasta i raz coś się wyburza, czy sadzi, a za chwilę się to burzy i wycina. Takie akcje nie mają szansy zaspokajać potrzeb mieszkańców”.

„Te zadania to jest reagowanie w przestrzeń, a nie w problemy ludzi. Poprawa nazwana dbałością o bezpieczeństwo nie zlikwiduje problemów mieszkańców”

„Dobrze, że zwraca się uwagę na tereny zapomniane przez Boga i ludzi, jak ta Złota Łączy.... I ten młyn. To jest fajne i ma potencjał. Nawet nie wiedziałem, że tam była rzeka. A szkoda, że ludzie o takich sprawach nie wiedzą”.

„Ja nie rozumiem dlaczego najpierw likwiduje się fontannę, a potem stawia się ją od nowa. Gdzie tu logika?”
„Szkoda, że tylko pomniki przyrody mają być doceniane i znajdują swoje miejsce w działaniu. A co z symboliką miasta.

„Dobrze, że ktoś chce się zabrać za wszystkie otwarte przestrzenie miasta, w końcu hurtem i w spójny sposób. Jesteśmy zamkniętym narodem, więc może fajne inicjatywy, które będą się odbywać się w tych miejscach zachęcą do tego, by zaczęło centrum miasta w końcu normalnie żyć”.

Czego brakuje w analizowanym obszarze?

„Zrobienie chodnika pozwalającego przejść cały odcinek przy ulicy Źródlanej od Batorego do Sulechowskiej”.

„Fajnie jakby to (aplikacja mobilna) nie dotyczyło tylko pomników przyrody, a różnych atrakcji – choćby szlaku z Bachusikami i zabytkami. To by stanowiło i element edukacyjno-dydaktyczny i atrakcję turystyczną. Szkoda, że zaplanowano to inaczej”

WYWIADY Z PRZEDSTAWICIELAMI INSTYTUCJI I ORGANIZACJI SPOŁECZNYCH

Konsultując nowelizację Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) dla miasta Zielona Góra na lata 2016-2022 zaplanowano także realizację 15 wywiadów pogłębionych z przedstawicielami organizacji pozarządowych, fundacji, instytucji samorządowych i przedstawicielami biznesu.

Przyjęto założenie, że wywiady z przedstawicielami instytucji i organizacji a także z mieszkańcami powinny odzwierciedlać możliwie szeroki punkt widzenia na kwestie związane z planowanymi działaniami rewitalizacyjnymi. Swoimi opiniami podzielili się przedstawiciele stowarzyszeń, fundacji, organizacji, instytucji działających w obszarze pomocy społecznej, kultury, edukacji, biznesu i innych.

W rozmowach ocenie poddano planowane działania rewitalizacyjne w kontekście ich dostosowania do potrzeb mieszkańców i rozwiązywania rzeczywistych problemów społecznych. Podstawowe przedsięwzięcia planowane w obszarze rewitalizacji (poprawa jakości życia społeczno-gospodarczego, poprawa jakości zamieszkania i poprawa jakości otoczenia) posłużyły do ustrukturyzowania rozmów, które odbywały się według podobnego scenariusza.

UWAGI OGÓLNE

---

1. Poziom znajomości aktualizacji GPR jest niewystarczający, tylko część rozmówców reprezentujących różne środowiska (instytucje miejskie, organizacje/stowarzyszenia pozarządowe i zawodowe a także mieszkańcy bardzo dobre orientowała się w problematyce, pozostałe osoby najczęściej znały hasła nie znały szczegółów. Duży nacisk powinien być położony na promocję GPR. Powinno się rozpropagować jego założenia przy użyciu kanałów medialnych (radio, prasa, telewizja, internet, bilbordy) a także poprzez formy bezpośredniego docierania do mieszkańców (spotkania, warsztaty, dyskusje, prezentacja założeń i działań w przestrzeni miejskiej - deptak). Kampania informacyjno-promocyjna powinna być spójna i ciągła, nie może mieć charakteru incydentalnego. Powodzenie przedsięwzięcia (GPR) jest uwarunkowane jego partycypacyjnym charakterem (jak największym udziałem i zaangażowaniem mieszkańców).
2. Urząd miasta ma obowiązek informować mieszkańców czym jest rewitalizacja. Rozmówcy wskazywali, że w Zielonej Górze najczęściej obiegowa definicja mówi o tym, że jest to odnawianie przestrzeni zielonych i placów miejskich, co nie jest zgodne z założeniami ustawy, która definiuje rewitalizację jako kompleksową naprawę miejsc w największym stopniu dotkniętych problemami społecznymi. Miasto realizuje rozległy program zmiany parków, który jest centralnym punktem tak rozumianej rewitalizacji.
3. Działania rewitalizacyjne powinny wykorzystywać potencjał istniejących organizacji społecznych (fundacji, klubów, stowarzyszeń) i instytucji

samorządowych (instytucje kultury, CIS, MOPS, itp.) a także kreować powstawanie nowych i wyłanianie liderów lokalnych. Ich funkcjonowanie w określonych środowiskach (bezrobotnych, trudnej młodzieży, seniorów, itp.) a także obszarach życia społecznego (kultura, pomoc społeczna, sport i rekreacja, itp.) daje szansę na dobrą diagnozę problemów z nimi związanych i wybór najbardziej adekwatnych konkretnych form wsparcia i działania.

4. Obszar rewitalizacji jest za bardzo rozciągnięty, powinien być mniejszy, bardziej skoncentrowany, aby osiągnąć trwały efekt poprawy jakości życia mieszkańców. U nas będzie tak punktowo – Gęśnik tu, Wzgórza Piastowskie tam i park Poetów jeszcze w zupełnie innym miejscu. Tam będą milionowe inwestycje, które realizowane są w pierwszej kolejności. Może to wynika z tego, że takie projekty i działania jest łatwiej zrobić, ale w rewitalizacji nie o to chodzi.
5. Dobra diagnoza musi być podstawą do przygotowania wszystkich konkretnych działań rewitalizacyjnych. Tylko wówczas nie będą one miały charakteru pozornego, koncentrować się będą na rzeczywistych problemach. Konsultacje z mieszkańcami powinny poprzedzać każde działanie, które jest skierowane bezpośrednio do nich.
6. W rozmowach pojawiały się zarzuty, że dyskusja wokół wielu istotnych spraw w mieście, także dotyczących rewitalizacji opiera się na pozornych konsultacjach. Odbywają się, bo tego wymaga ustawodawca, ale nie wnoszą najczęściej istotnych poprawek w plany i pomysły urzędnicze. W taki sposób nie wykorzystuje się często „energii” i potencjału różnych grup społecznych, które mogłyby współtworzyć miasto.
7. Konieczne jest większe włączenie na wszystkich etapach procesu rewitalizacji społeczności lokalnych do których kierowane są działania: definiowanie problemów, wskazanie celów działania, planowanie działań, realizacja. Prowadzenie działań rewitalizacyjnych z „zewnątrz” i proponowanie gotowych rozwiązań mieszkańcom bez ich pełnego udziału na każdym etapie mija się z ideą rewitalizacji społecznej i nie gwarantuje osiągnięcia założonych celów społecznych.
8. Ocena propozycji działań rewitalizacyjnych nie może być oderwana od wcześniej przygotowanych diagnoz na podstawie których stworzono katalog konkretnych obszarów i zadań do realizacji. Ogromne środki są przeznaczone na działania na istniejących terenach zielonych, które nie charakteryzują się wysokimi wskaźnikami problemów społecznych. Dodatkowo wybrano do rewitalizacji istniejące obszary zielone (parki, wzgórza), a nie zaproponowano ich powstania w sąsiedztwie obszarów zabudowanych w których mieszkańcy nie mają do nich bezpośredniego dostępu.
9. Rewitalizacja w szerszym kontekście powinna się wiązać z promocją miasta i jego największych atrakcji turystycznych (winiarstwa), a także z rozwojem gospodarczym. To z kolei musi być powiązane z długoletnią strategią i wizją rozwoju miasta. Tworzenie nowoczesnego wizerunku Zielonej Góry w oparciu o tradycje winiarskie i istniejące firmy nowych technologii jest niezbędnym instrumentem do zachęcania wielu osób do wiązania przyszłości z Zieloną Górą i niemigrowania z niej.

10. Należy zwrócić uwagę na to, aby nie było rozbieżności pomiędzy planowanymi działaniami rewitalizacyjnymi a ich realizacją. W Zielonej Górze jest wiele przykładów, że ciekawe plany architektoniczne, ostatecznie zastępuje się mniej atrakcyjnymi zamiennikami (np. elewacja na Centrum Nauki Keplera, Planetarium Wenus).
11. Poważnym problemem miasta jest brak architekta i ogrodnika miejskiego, którzy powinni mieć wizję rozwoju miasta w tych dwóch bardzo istotnych obszarach i konsekwentnie ją realizować. Pomogłoby to w dobrym zaplanowaniu i przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych.

POPRAWA ŻYCIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

---

12. Zaproponowane kierunki działań „poprawa jakości życia społeczno-gospodarczego, poprawa jakości zamieszkania i poprawa jakości otoczenia” są właściwe. Część rozmówców problem widzi w złym rozłożeniu środków finansowych na ich realizację, co w konsekwencji wiąże się z marginalizowaniem działań w sferze społecznej, kosztem poprawy otoczenia (głównie rewitalizacją terenów zielonych). Jeśli przyjąć za wskaźnik wagi przypisywanej poszczególnym celom głównym szacunkowe środki na ich realizację, to z propozycji w projekcie wynika, że najważniejsze zadania (kluczowe i dopuszczalne) wiążą się z poprawą jakości zamieszkania (około 103 milionów) i poprawą jakości otoczenia (około 94 milionów), tym czasem na poprawę jakości życia społeczno-gospodarczego planuje się wydać znacznie mniej, bo około 13 milionów.
13. W działaniach rewitalizacyjnych trzeba nastawić się na człowieka a nie zaspakajać swoje ambicje. Wydane środki na poprawę życia mieszkańców są nie do przecenienia, musi im jednak towarzyszyć „JAKOŚĆ” a nie „JAKOŚ”. Tylko wtedy można osiągnąć efekty, których się oczekuje.
14. Trwałe efekty rewitalizacji można osiągnąć tylko wówczas, gdy poprawią się warunki życia mieszkańców, ale także a może przede wszystkim wtedy, gdy zmieniają się ich relacje z własnym otoczeniem (blokiem, kamienicą, osiedlem, sąsiadami, społecznością lokalną). Bardziej aktywni mieszkańcy, wrażliwi na potrzeby innych, wchodzący ze sobą w głębsze interakcje, dbający o wspólną przestrzeń i kształtujący ją powinni być najważniejszym celem podejmowanych działań GPR.
15. Zwiększenie estetyki obszaru powinno dotyczyć także małych konkretnych zadań, które znacząco poprawić mogą wizerunek rewitalizowanej części miasta. Pierwszym z nich jest utrzymanie czystości chodników i ulic. Przez większą część roku pozostają one zapiaszczone i nie utrzymuje się na nich należytej czystości. W tego typu zadania można włączyć mieszkańców obszaru rewitalizacji poszukujących pracy i będących w trudnej sytuacji finansowej. Przy okazji takich działań łączy się dwa cele poprawa estetyki i aktywizację zawodową. Innym przykładem takich drobnych działań może być kompleksowe odnowienie zabytkowych drzwi wejściowych do wielu kamienic. W ich naprawę, konserwację i malowanie także można włączyć mieszkańców.

16. Przy urzędzie miasta powinna być stworzona komórka do kontaktu z mieszkańcami, musi być ktoś do kontaktu, kiedy rozpocznie się realizacja zadań GPR. Taką funkcję społeczno-urzędniczą nie papierologiczną, powinna pełnić osoba, która zna ludzi, społeczników i z nimi współpracuje w terenie.

17. Planowane działania mieszczące się w haśle „Dom otwarty” oceniane były przez rozmówców jako bardzo ciekawe, jeden z nich nazwał je wręcz „fantastycznymi”. Wynika to z potrzeby budowania nowego typu instytucji łączących ze sobą osoby w różnym wieku. Dotychczasowe doświadczenia związane z łączeniem aktywności seniorów z młodzieżą są bardzo obiecujące. Jedna z rozmówczyń mówiła o działaniach międzypokoleniowych, które finansowane były z Funduszu Inicjatyw Obywatelskich. Różne formy zajęć uświadomiły organizatorom, że ich uczestnicy są bardziej z nich zadowoleni, bardziej się w nie angażują, kiedy mogą ze sobą współpracować osoby w różnym wieku (seniorzy, dzieci, młodzież). Korzyść była obopólna, jak kluby seniora miały zajęcia kulinarne, to panie piekły pierniki, robiły sałatki i inne rzeczy i zapraszały do udziału w tych zajęciach dzieci ze świetlicy. Jak dzieci w ramach zajęć tanecznych czy ruchowych przygotowywały jakieś przedstawienie, to zapraszały panie z klubu seniora i one też były zadowolone, że biorą w tym udział. W ten projekt włączane powinny być całe rodziny, daje to możliwość większej integracji. Część rozmówców deklaruowała gotowość włączenia się w tego typu działania, „mamy doświadczenie i osoby, które mogłyby realizować takie projekty”.
Inny rozmówca dzieląc się swoimi doświadczeniami, mówił o organizacji spotkań wielopokoleniowych. „Te spotkania przynosiły korzyści zarówno młodszym jak i starszym uczestnikom, budowały więzi, przełamywały stereotypy i blokady dotyczące wieku. Docieramy do seniorów, którzy dotychczas nie byli aktywni, co najwyżej wyglądali przez okno, ale mieli opory, aby do nas przyjść. To jest pokazywanie, że w podeszłym wieku można być aktywnym, potrzebnym, że można mieć jeszcze inne miejsca niż własny dom, w którym czują się jak u siebie”.

18. Potrzeby w obszarze działań skierowanych do seniorów są bardzo duże, a będą jeszcze większe, część rozmówców zna problem z prowadzonych dotychczas działań. Zwracają uwagę na trafne zdefiniowanie problemu i oczekują stworzenia spójnego, wieloletniego, miejskiego programu senioralnego.

19. Konsekwencją działań rewitalizacyjnych w sferze społecznej powinna też być zmiana mentalności mieszkańców, chodzi o to, żeby starali się być bliżej siebie, rozmawiać ze sobą i współpracować, rozwiązywać wspólne problemy. Służą temu przede wszystkim działania tak zwane miękkie: socjalne, społeczne, integracyjne. Integracja danej społeczności, mieszkańców ulic, osiedla jest bardzo istotna, bo później łatwiej jest z tymi osobami, które mają świadomość, gdzie mieszkają, jakie są potrzeby i problemy sąsiadów współpracować, tworzyć nowe rzeczy.

20. Program rewitalizacji zakłada ingerencję w najbardziej palące problemy społeczne, przede wszystkim dotyczy to starzenia się społeczeństwa i miejskiej polityki senioralnej. W drugiej kolejności działania zmierzające do integracji społecznej i tworzenia małych społeczności (bloków, kamienic, podwórek) w których rozwiną się mechanizmy współdziałania i samopomocy. Większa integracja daje gwarancję zauważenia i reagowania na różne potrzeby współlokatorów, a także definiowania dobra wspólnego.

21. Działania społeczne pobudzające aktywność wspólnotową powinny odnosić się przede wszystkim do mieszkańców bloku, kamienicy, ulicy, małego osiedla, czyli do naprawdę małych społeczności, których mieszkańcy mają szansę wchodzenia ze sobą w interakcje z racji wspólnego miejsca zamieszkania. Jest cały szereg sprawdzonych na świecie praktyk takich jak wyprzedaże garażowe, święta ulicy czy osiedla, które pozwalają na lepsze poznanie się i zainicjowanie bardziej systematycznych relacji. Doświadczenia związane z wyprzedażami garażowymi pokazują, że angażuje się w nie bardzo dużo ludzi, którzy obok siebie mieszkają a się nie znają.
22. Proporcje pomiędzy działaniami poprawiającymi otoczenie (rewitalizacja parków, przestrzeni miejskich, odnowa zabytków), a działaniami skierowanymi bezpośrednio do mieszkańców (aktywizacja bezrobotnych, integracja społeczna, identyfikacja z miastem, itp.) są trudne do ustalenia. Wynika to z ogromu potrzeb w obu sferach a także z możliwości finansowania ich w inny sposób niż włączania w projekt rewitalizacji. Jeśli miasto może naprawiać chodniki, nasadzać nowe rośliny czy ocieplać budynki z innych środków, to powinno to robić, a główny ciężar rewitalizacji powinien mieć charakter społeczny. Najlepiej, gdyby małe działania naprawcze związane z przestrzenią (np. odnowa podwórka, utrzymanie na nim czystości, drobne prace naprawcze) angażowały bezpośrednio mieszkańców, którzy jej używają. Daje to gwarancję większego utożsamiania się z miejscem i dbanie o nie.
23. Jedna z organizacji biorących udział w konsultacjach planuje stworzenie w centrum miasta punktu medycznego do którego będą mogli przyjść bezdomni czy potrzebujący jakiejś doraźnej pomocy, gdzie będzie ich mógł przebadać w podstawowym zakresie lekarz i będą mogli otrzymać podstawowe zalecenia i leki. Takie działanie w istotny sposób uzupełniłoby proponowany katalog rewitalizacji społecznej.
24. Więcej propozycji powinno dotyczyć promowania prozdrowotnego stylu życia mieszkańców. One są zawarte w projekcie (np. walka ze smogiem), ale wydaje się, że powinno ich być więcej i powinny stanowić wyraźnie określone zadanie.
25. Połączeniem drobnego biznesu i aktywności społecznej mogą być sklepy charytatywne, które są stałym elementem krajobrazu społecznego w o wiele bogatszych niż Polska krajach, takich jak Niemcy czy Wielka Brytania. Sprzedaje się tam za symboliczne ceny różne produkty, począwszy od ubrań, książek, płyt, a skończywszy na sprzęcie elektronicznym i gospodarstwa domowego. Warunkiem niezbędnym ich funkcjonowania musi być nieodpłatne udostępnienie przez samorząd (lub za symboliczne kwoty) lokalu, w którym taka działalność mogłaby być prowadzona.
26. Aktywizacja bezrobotnych mogłaby być skierowana na usługi opiekuńcze, to jest coś na co zapotrzebowanie będzie rosło jeszcze bardzo długo. Dałoby to tym ludziom trwałe umiejętności bez obaw, że za chwilę będą niepotrzebne. Przy okazji mamy załatwione dwie istotne kwestie społeczne (walka z bezrobociem i aktywizacja seniorów).

27. Tworzenie dla mieszkańców przestrzeni wspólnych takich jak świetlice, małe domy kultury, kluby jest bardzo potrzebne w działaniach integracyjnych. Ludzi integruje miejsce, muszą je mieć, muszą się z nim identyfikować. Te potrzeby są elementarne. Kiedyś funkcjonowały w mieście osiedlowe domy kultury i kluby prowadzone przez spółdzielnie mieszkaniowe, rzadko kiedy miejsce po nich zostało wypełnione innymi instytucjami.
28. Proponowane w GPR programy społeczne nakierowane są między innymi na bezrobocie i ubóstwo. Obecna sytuacja na rynku pracy (to pracodawcy raczej poszukują pracowników niż odwrotnie) pozwala na zadanie pytania, dlaczego tak duży nacisk jest położony na walkę z bezrobociem kosztem ludzi ubogich? Powinno się te proporcje dostosować bardziej do aktualnych potrzeb. W diagnozie wyznaczającej obszar rewitalizacji badano problem długotrwałego bezrobocia i ubóstwa, widać dość wyraźnie, że ubóstwo ma większy zasięg niż bezrobocie, można zatem sądzić, że nie zawsze z bezrobociem się wiąże. Potwierdza to wiele przypadków, które znamy np. pracujący, ale mający wielodzietne rodziny, zarabiający mało i mieszkający w okrutnie zaniedbanych, komunalnych mieszkaniach, niepełnosprawni, itp. Przygotowując aktualizację GPR nie zbadano wnikliwie z czego wynika zdiagnozowane ubóstwo, warto to zrobić, żeby lepiej wiedzieć jakie wsparcie dla potrzebujących byłoby najbardziej adekwatne. W GPR powinno się poświęcić większe środki na walkę z ubóstwem i przed ustaleniem ostatecznych działań dobrze je zdiagnozować.
29. W przestrzeniach publicznych za mało się dzieje, chodzi o działania skierowane do mieszkańców a nie turystów. Program rewitalizacji proponuje takie przedsięwzięcia, jednak ostatecznie trzeba wypracować jakieś dobre praktyki. Najważniejsze, żeby nie polegały one na jednorazowym, incydentalnym działaniu, powinny być raczej systematyczne. Tylko wtedy jest szansa na poprawę relacji mieszkańców i budowanie społeczności osiedlowych czy związanych z blokiem czy kamienicą.
30. Pewne inicjatywy strony społecznej (smog, szlak winiarski) zostały włączone do GPR, jednak środki planowane na ich realizację są bardzo małe.
31. Mieszkańcy, którzy będą aktywni, powinni stawać się liderami drobnych projektów, np. rewitalizacja podwórka.
32. W działaniach rewitalizacyjnych nie można zapominać o młodzieży. Żeby miasto kochać, czuć się z nim związanym to trzeba o nim coś wiedzieć. Budowanie więzi z miastem w takiej sytuacji powinno się rozpocząć od „rewitalizacji świadomości”, poznania historii i współczesności. Mogłoby się to odbywać w różnych miejscach i w różny sposób. W zrewitalizowanych przestrzeniach miejskich można robić wystawy fotograficzne (przypominać ich historię), spotkania, dyskusje, biegi, w których pojawiałyby się wiedza o mieście. Jeszcze inny pomysł związany jest z wycieczkami z przewodnikiem po mieście, który bezpłatnie opowiada historię i pokazuje najciekawsze miejsca.

33. Niski standard życia w wielu budynkach komunalnych (zaniedbane kamienice, stare ogrzewanie, wspólne toalety) powoduje, że naprawa tego stanu rzeczy przez samych mieszkańców, którzy najczęściej są ubodzy jest niemożliwa. Oni potrzebują wsparcia i program rewitalizacji powinien dawać im taką szansę. Wówczas też mielibyśmy do czynienia z działaniami na terenach zamieszkałych a nie zielonych (parki, lasy) i środki na rewitalizację rzeczywiście trafiałyby do potrzebujących pomocy najbardziej.
34. Termomodernizacja, na którą przeznaczona jest w projekcie bardzo duża kwota jest dobrym kierunkiem poprawy warunków życia wielu mieszkańców, to jednak nie załatwi wszystkich problemów zabudowy komunalnej.
35. Walka ze smogiem powinna być absolutnym priorytetem, ponieważ wiąże się bezpośrednio ze zdrowiem mieszkańców. Tym czasem nie widać tego w planowanych działaniach rewitalizacyjnych.
36. Program „moje podwórko” jest niedopracowany, do tej pory nie ma pomysłu jak to zrobić. „W innych konsultacjach usłyszeliśmy, że może to będzie jedno albo dwa podwórka. W tym przypadku widać także brak równowagi w planowaniu środków przeznaczonych na rewitalizację. Na podwórka przydałoby się znacznie więcej”.
37. Renowacja budynków wpisanych do rejestru zabytków powinna być częścią rewitalizacji, ale tylko wówczas, gdy najistotniejszym kryterium obok wartości historycznej jest poprawianie warunków zamieszkania żyjących tam ludzi lub tworzenie przestrzeni do działalności biznesowej i społecznej, która może przyczynić się do ożywienia starówki zielonogórskiej.
38. Ożywienie starówki Zielonej Góry musi wiązać się z jej uatrakcyjnieniem. Jeśli zechcą tu przychodzić mieszkańcy i turyści, wówczas będzie się rozwijał drobny biznes. W wielu miastach Polski stosuje się tak zwane pakiety na weekend, polegające na stosowaniu zniżek na wejścia do instytucji kultury, nauki, rekreacji, klubów i restauracji. Przygotowanie takiego produktu i rozreklamowanie go mogłoby przyczynić się do rewitalizacji obszaru starego miasta, który pustoszeje i wyjąławia się społecznie. Modę na stare miasto trzeba wykreować i w wielu miejscach to się udaje, warto spróbować w Zielonej Górze. Ze swojej strony miasto powinno stosować zachęty w postaci zwolnień z podatków i udostępnianie pomieszczeń do prowadzenia działalności usługowej na obszarach objętych rewitalizacją. Można to połączyć ze wsparciem młodych przedsiębiorców i oferować im pomoc prawną, organizacyjną, chodzi o stworzenie programu kompleksowego wsparcia, a nie działań incydentalnych.

POPRAWA JAKOŚCI OTOCZENIA

---

39. Część rozmówców zwracała uwagę, że potrzeby infrastrukturalne w Zielonej Górze są duże. „Miło i sympatycznie jest mieszkać w ładnym i przyjaznym otoczeniu, w którym jest bezpieczne przejście dla pieszych i mama się nie martwi, czy dziecko dojdzie do szkoły, że są podjazdy na wózki i tym podobne rzeczy”.

Jest wiele teorii, które mówią o tym, że lepsze otoczenie to wyższa jakość życia, a rewitalizacja ostatecznie ma tę jakość życia poprawiać. Z tego punktu widzenia takie działania są niezbędne.

40. Rewitalizacja parków daje dobrą przestrzeń do odpoczynku, ale także do różnego rodzaju działań społecznych, edukacyjnych, rekreacyjnych, artystycznych, które pełnią funkcje integrujące. Przy ich odnawianiu trzeba pamiętać o wszystkich uczestnikach od najmłodszych do najstarszych. Rewitalizacja przestrzeni zielonych nie powinna kończyć się na poziomie nowej infrastruktury czy nasadzeń, powinno się także oferować różnego rodzaju działania animacyjne (naukę tańca, rysunku, ćwiczenia rekreacyjne), które stawałyby się dodatkowymi atrakcjami tych miejsc.
41. Inni rozmówcy twierdzili, że jeśli celem rewitalizacji jest między innymi poprawa dostępności do terenów zielonych to zaproponowane działania (głównie kosztowne naprawianie istniejących parków) nie bardzo ten cel realizują. Więcej powinno się tworzyć nowych miejsc zielonych (nawet niewielkich parków tak zwanych kieszonkowych) dla mieszkańców, którzy takiej dostępności nie mają. Po części takie szanse daje program dla podwórek, ale jest on finansowo marginalizowany i w takiej postaci nie gwarantuje dużych zmian w ich wyglądzie i funkcjonalności.
42. Jednym z najdroższych pojedynczych działań jest rewitalizacja Wzgórz Piastowskich, które w porównaniu ze wszystkimi działaniami społecznymi na całym obszarze rewitalizacji pokazują skalę dysproporcji. To jest niezrozumiałe, że postępuje się wbrew intencjom ustawodawcy, który dopuszcza działania rewitalizacyjne na terenach zielonych w sytuacjach wyjątkowych, u nas czyni się z tego regułę. Nie pozwoli to osiągnąć rezultatów społecznych, które są najbardziej potrzebne.
43. W rozmowach dość często wypowiedana była opinia, że stanowisko miasta jest takie, że najpierw powinny być realizowane duże inwestycje poprawiające infrastrukturę terenów zielonych (już są realizowane) a dopiero później działania miękkie, związane z rewitalizacją społeczną. Nie wiadomo jednak czy wystarczy na nie środków.
44. Tereny zielone wpływają nie tylko na możliwość spędzania w nich czasu wolnego, ale także na poprawę obiegu wody czy na czystość powietrza, dlatego niezbędne jest tworzenie ich w nowych miejscach.
45. Dotychczasowe działania w parkach np. Sowińskiego nie dają gwarancji, że rewitalizowanie terenów zielonych da szansę na zmianę ich funkcji, zachęci do różnorodnego korzystania z nich mieszkańców. We wspomnianym parku Sowińskiego pojawia się więcej brukowanych ścieżek, taki trend w projektowaniu terenów zielonych wydaje się iść w sprzeczności z odkrywaniem i tworzeniem ich nowych funkcjonalności. Nie zachęca się ludzi, żeby usiedli na trawie tylko trzymają się ich „daleko od ziemi”.
46. Zmiana mentalności dotycząca wykorzystania terenów zielonych (sprzątanie po zwierzętach załatwiających się w parkach, odkrywanie nowych funkcji terenów zielonych, itp.) jest możliwa poprzez realizację długoletnich programów

społecznych. Parki z prawdziwego zdarzenia powinny mieć trawę (albo leżaki) na której można usiąść, można spotkać się z przyjaciółmi, poczytać, zjeść jakiś posiłek.

47. Program rewitalizacji powinien uwzględniać tradycje winiarskie Zielonej Góry, nie tylko na Winnym Wzgórzu. Tradycje te powinny być powiązane z różnymi działaniami, które są zaplanowane w GPR, a w sposób niewystarczający lub w ogóle się do nich nie odnoszą. Na przykład w rewitalizowanej Dolinie Gęśnika (na jej zboczach) powinno się odtworzyć nasadzenia winorośli, nawet symbolicznie. To jest najstarsze miejsce, w którym historycznie znajdowały się winnice i akcentowanie ich wcześniejszego istnienia powinno mieć miejsce tam, gdzie jest to jeszcze możliwe. Kolejnym pomysłem jest tworzenie szlaku winnego w mieście, pozostało jeszcze sporo piwnic, które w przeszłości były wykorzystywane do produkcji wina i innych trunków. Odnawiając budynki, trzeba pamiętać o udostępnieniu tych pomieszczeń i promowaniu miasta poprzez jego największą atrakcję turystyczną - winiarstwo. Powrót do winnych tradycji można postrzegać także w kategoriach ożywiania małego biznesu, który koncentrowałby się na tematyce winnej i oferowałby usługi z nią związane.

Informacja podsumowująca spotkania konsultacyjne

A. SPOTKANIE KONSULTACYJNE DLA MIESZKAŃCÓW dnia 5 lutego 2018 r.

Poniżej zaprezentowany został przebieg spotkania konsultacyjnego projektu zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zielona Góra na lata 2016 - 2022. Spotkanie odbyło się dnia 5 lutego 2018 r. w auli Centrum Pomocy Rodzinie przy ul. Długiej 13 w Zielonej Górze. W spotkaniu udział wzięło 14 osób.

- 1) Przywitanie uczestników spotkania przez Panią kierownik Biura Urbanistyki i Planowania – Panią Małgorzatę Maško-Horyza.
- 2) Przewieszczenie głównych celów oraz kierunków działań, które znalazły się w projekcie zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zielona Góra,
- 3) Zaprezentowanie działań będących w trakcie realizacji (np. rewitalizacja parku „Wzgórze Winne”, Dolny Gęsńnika),
- 4) Przedstawienie przykładów zaplanowanych kluczowych działań w ramach GPR (np. zagospodarowanie podwórek),
- 5) Zaproszenie do wyrażenia opinii o przygotowywanym dokumencie poprzez wypełnienie ankiet i formularzy konsultacyjnych, dostępnych na stronie Urzędu Miasta Zielona Góra w zakładce „Rewitalizacja Miasta”
- 6) Zaproszenie do dyskusji:

Podczas dyskusji poruszone zostały następujące zagadnienia:

a) działanie „zagospodarowanie podwórek”

- pytanie o sposób, w jaki miasto planuje realizację działania,
- pytanie o sposób finansowania działania,
- pytanie o termin realizacji działania,
- mieszkaniec zwrócił uwagę na problem ze zdegradowanymi podwórkami w centrum Miasta, brak miejsc rekreacyjnych dla mieszkańców, placów zabaw dla dzieci. Uczestnik konsultacji ma wątpliwość, czy działania przełożą się na rzeczywistą sytuację mieszkańców mieszkających w Śródmieściu,
- zwrócono uwagę, że ul. Jedności jest jedną z ulic, która priorytetowo wymaga działań w ramach rewitalizacji,

b) Rewitalizacja placu przed Filharmonią

- zainteresowanie uczestników spotkania wzbudziły wskaźniki, które zostały wzięte pod uwagę podczas włączania placu przed Filharmonią do programu rewitalizacji,
- pytanie jakie wskaźniki społeczne zostaną poprawione dzięki rewitalizacji placu,
- pytanie jakie wskaźniki realizacji projektu, jeżeli chodzi o społeczne kwestie, były uwzględnione przy rewitalizacji placu,

c) osoby bezrobotne

- pytanie o liczbę osób, które otrzymają zatrudnienie w czasie trwania GPR,
- pytanie o formę, w jakiej bezrobotni otrzymają pomoc,
- pytanie o sytuację osób bezrobotnych po zakończeniu projektów w ramach GPR, ile osób będzie mogło znaleźć zatrudnienie w podmiotach zewnętrznych,
- podczas konsultacji mieszkańcy zaproponowali, że w ramach rewitalizacji osoby bezrobotne powinny zakładać spółdzielnie socjalne,

d) rewitalizacja Doliny Gęśnika:

- mieszkańcy zwrócili uwagę na problem z linią energetyczną przechodzącą przez rewitalizowany teren Doliny Gęśnika, niekorzystny wpływ pola elektromagnetycznego na przebywające na obszarze osoby, mieszkańcy pytają jakie są możliwości rozwiązania tego problemu poprzez działania w ramach rewitalizacji, uważają za bezcelowe realizowanie inwestycji w Dolinie Gęśnika bez odpowiedniego zabezpieczenia linii energetycznej.

e) rewitalizacja w Śródmieściu:

- mieszkańcy zwrócili uwagę na potrzebę ponownego zorganizowania przestrzeni targowiska przy ul. Pod Topolami, w celu wyeliminowania problemu niewykorzystanej inwestycji,
- propozycja, żeby w centrum miasta organizowany był cyklicznie targ, kiermasz,
- propozycja, żeby w mieście był informator, w którym zawarte byłyby informacje o aktualnych wydarzeniach w mieście np. kulturalnych, gospodarczych,
- propozycja, aby możliwe było prowadzenie działalności „głośniejszej” po godzinie 22,
- zwrócono uwagę na potrzebę doświetlenia obszaru rewitalizacji,
- propozycja, żeby większa liczba wydarzeń przenoszona była do centrum miasta,
- zwrócono uwagę na brak dostępu do toalet publicznych,

- propozycja zlokalizowania punktu informacji turystycznej również w innych częściach deptaka, w wyeksponowanym miejscu,

- pytanie, czy zaplanowano monitoring na całym obszarze rewitalizacji,

7) Pani Małgorzata Maško-Horyza odniosła się w do wszystkich poruszanych kwestii, w znacznej części odpowiadając na zadane pytania. W przypadku braku możliwości udzielenia odpowiedzi na spotkaniu, poinformowała, że przygotuje informacje na następne spotkanie konsultacyjne, które będzie miało miejsce 12 lutego 2018 roku

8) Zakończenie dyskusji.

B. SPOTKANIE KONSULTACYJNE DLA MIESZKAŃCÓW dnia 12 lutego 2018 r.

Poniżej zaprezentowany został przebieg spotkania konsultacyjnego projektu zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zielona Góra na lata 2016 - 2022. Spotkanie odbyło się dnia 12 lutego 2018 r. w auli Centrum Pomocy Rodzinie przy ul. Długiej 13 w Zielonej Górze. W spotkaniu udział wzięło 13 osób.

- 1) Przywitanie uczestników spotkania przez Panią kierownik Biura Urbanistyki i Planowania – Panią Małgorzatę Maško-Horyza.
- 2) Przedstawienie głównych celów oraz kierunków działań, które znalazły się w projekcie zmiany Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zielona Góra,
- 3) Zaprezentowanie działań będących w trakcie realizacji (np. rewitalizacja parku „Wzgórze Winne”, Dolny Gęśnika),
- 4) Przedstawienie przykładów zaplanowanych kluczowych działań w ramach GPR (np. wsparcie działań dla lokalnej społeczności),
- 5) Zaprezentowanie głównych różnic między GPR uchwalonym w 2017 r., a aktualnie opracowywaną zmianą GPR,
- 6) Zaproszenie do wyrażenia opinii o przygotowywanym dokumencie poprzez wypełnienie ankiet i formularzy konsultacyjnych, dostępnych na stronie Urzędu Miasta Zielona Góra w zakładce „Rewitalizacja Miasta”
- 7) Zaproszenie do dyskusji:

Podczas dyskusji poruszone zostały następujące zagadnienia:

Uczestnicy spotkania zadali następujące pytania:

- pytanie o przewidziane narzędzia monitorowania realizacji GPR,
- pytanie o postęp prac nad powołaniem Komitetu Rewitalizacji,
- pytanie o harmonogram prac nad realizacją działań przyjętych w GPR,
- pytanie o źródła finansowania działań społecznych, które będą realizowane na rewitalizowanych obszarach, jakie środki z budżetu Miasta będą przeznaczone na działania społeczne,
- pytanie o przedsięwzięcia, które będą realizowane w najbliższym czasie w ramach rewitalizacji,
- pytanie o dokładność szacunkowych kosztów realizacji poszczególnych działań,
- działania na obszarze deptaka: pytanie o rozpoczęcie remontu ul. Kupieckiej, czy brana jest pod uwagę rewitalizacja deptaka, pytanie o możliwość zamknięcia ul. Pl. Matejki i stworzenie zielonego terenu rekreacyjnego, ul Mieszka I – zdegradowany obszar zielony, czy jest możliwość podjęcia działań na tym obszarze,
- pytanie o to, dlaczego na ul. Pl. Matejki ogranicza się ruch samochodów, a jednocześnie przy ul. Pod Topolami nie ma takiej możliwości,
- pytanie o konkretne działania planowane do prowadzenia na zaniedbanych podwórkach (np. czy będzie możliwość realizacji na podwórkach parkingów – 100% powierzchni podwórka pod parking, czy będą zapisy ograniczające takie działania),
- pytanie o liczbę podwórek przewidzianych do rewitalizacji,
- pytanie o to, czy w ramach rewitalizacji podwórek planowana jest modernizacja kamienic,

W trakcie spotkania zwrócono uwagę na następujące zagadnienia:

- przestrzeń targowiska przy ul. Pod Topolami: problem z brakiem zainteresowania handlarzy tą przestrzenią, podczas dyskusji uczestnicy podjęli próbę zdiagnozowania problemu oraz starali się znaleźć rozwiązania na ożywienie tej przestrzeni,
- zwrócono uwagę na potrzebę skorygowania systemu podziału miasta na jednostki przestrzenne, aktualny podział jest nieprzejrzysty, wyznaczone jednostki są niespójne,
- duży obszar za kinem „Nysa”, który należałoby zagospodarować i uporządkować, można zlokalizować na tym terenie miejsca parkingowe lub stworzyć teren zielony,

- zaproponowano, żeby wszystkie parkingi w centrum Miasta były płatne,
- zwrócono uwagę na zbyt dużą liczbę działań w GPR w porównaniu do możliwości ich realizacji, powinny być ustanowione priorytety,
- wyrażono opinię, że zaplanowana jest zbyt duża ingerencja w zagospodarowanie Wzgórz Piastowskich,
- zwrócono uwagę na brak dostępności do terenów rekreacyjnych komunikacją publiczną oraz brak w mieście przestrzeni do pracy wspólnej .

7) Pani Małgorzata Maśko-Horyza odniosła się do wszystkich poruszanych kwestii, w znacznej części odpowiadając na zadane pytania.

8) Zakończenie dyskusji.